

**TURUN
YLIOPISTO**

Vauva.fi-keskustelupalstalta kerätyt kuvaukset kouluikäisten lasten sukupuolirooleista

"Työt pärjäävät, koska tytöiltä odotetaan sitä."

Kasvatustiede
pro gradu -tutkielma
Turun yliopisto
Opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö

Jasmin Häkkinen

1.5.2023

Rauma

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede

Tekijä: Jasmin Häkkinen

Otsikko: Vauva.fi-keskustelupalstalta kerätyt kuvaukset kouluikäisten lasten sukupuolirooleista

Ohjaaja: professori Pasi Koski

Sivumäärä: 61 sivua

Päivämäärä: 1.5.2023

TIIVISTELMÄ

Sukupuolet, niiden ilmentymistavat ja niiden välinen tasa-arvo ovat nyky-yhteiskunnassa ilmiöitä, joihin voi törmätä kaikkialla. Sukupuolten tasa-arvo pyrkii edistämään tasavertaisen kohtelun ja ihmisoikeuksien edistämisen kautta paremman yhteiskunnan muodostumista. Suomessa nuoret tekevät opiskeluvalintojaan sukupuolen määräämien odotusten mukaisesti. Työalat ovat sukupuolten mukaan vahvasti segregoituneet ja miehet ja naiset päätyvät eri aloille, erilaisiin työtehtäviin. Jos sukupuoleen liittyvät rooliodotukset määrittelevät yksilön tekemiä valintoja, sukupuolten tasa-arvo ei toteudu. Tästä syystä on tärkeää tutkia, minkälaisia odotuksia jo kouluikäisiin lapsiin kohdistetaan, jotta asenteita ja rooliodotuksia voidaan pyrkiä muuttamaan.

Ihmiset tuovat joka päivä arkisilla valinnoillaan esiin omia arvojaan ja mielipiteitään. Nämä arvot merkityksellistetään muun muassa sanojen ja äänenpainojen kautta. Tarkastelemalla ihmisten käyttämiä sanavalintoja, voidaan saada käsitystä vallalla olevista asenteista ja valtapositiioista. Internetin keskustelupalstojen keskusteluihin osallistuminen on toimintana helppoa ja nykypäivänä keskustelupalstat ovat kaikille helposti saatavilla. Keskustelupalstalla ihmisten mielipiteet ja arvot muodostetaan näkyväksi kommenttien avulla.

Tämän laadullisen tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia kouluikäisiin lapsiin kohdistuvia sukupuolirooleja Vauva.fi-keskustelupalstan keskusteluissa esiintyy. Tutkimuksen aineisto kerättiin helmikuun 2023 aikana Vauva.fi-keskustelupalstalta. Aineisto koostuu keskustelupalstan keskusteluista kerätyistä kommentteista (f=219). Tutkimuksen aineistoa analysoitiin diskurssianalyysin keinoin, teemoitellen ja tarkastellen keskustelupalstalta kerättyjä kommentteja. Pyrkimyksenä oli löytää kommentteista asenteita ja kuvauksia siitä, millaista käyttäytymistä tytöillä ja pojilla nähdään esiintyvän. Sukupuoliroolien selvittämisen lisäksi tässä tutkimuksessa tarkasteltiin, millaisia syitä löydettyille sukupuolirooleille keskustelupalstalla esitettiin.

Tutkimuksen keskeiseksi tulokseksi muodostui käsitys siitä, että keskustelupalstalla esitettyjen kommenttien kuvauksissa tytöt nähdään kiltteinä lapsina ja hyvinä oppilaina, kun taas poikien käyttäytyminen koetaan villiksi ja koulussa suoriutuminen heikoksi. Tyttöjen ja poikien koulunkäynti nähdään eriytyneen sukupuolten mukaan, eli tyttöjen koetaan suoriutuvan hyvin koulussa ja poikien huonosti. Tyttöjen ja poikien käyttäytymistä ja koulusuoriutumista selittivät kavereiden myötävaikutus ja kodin ja koulun asenteiden merkitys. Isien vaikutus poikien lukemiseen ja kouluuntoon oli tässä tutkimuksessa yllättävä tulos. Isät, jotka eivät lue ja kannusta koulunkäyntiin, eivät keskustelun mukaan saa myöskään poikiaan lukemaan ja suoriutumaan hyvin koulussa.

Tutkimuksen tulokset ovat suuntaa-antavia. Tuloksissa esitettyihin tyttöjen ja poikien sukupuoliroolien kuvauksiin saattavat vaikuttaa valittu keskustelupalsta ja ihmiset, jotka ovat kyseisiin keskusteluihin osallistuneet. Silti, vaikka kyseessä on mitä todennäköisimmin marginaaliryhmä, voi tämän tutkimuksen tulokset tuoda esiin, millaisia sukupuolirooleja yhteiskunnassa esiintyy. Haitallisten sukupuoliroolien ja sukupuolistereotyypioiden esittely on ensi askel asenteiden muuttamiseen. Tästä syystä on tärkeää tuoda esiin sukupuoliroolien kuvauksia, oli aineisto kerätty mistä tahansa.

Avainsanat: kouluikäiset lapset, sukupuoli, sukupuoliroolit, sukupuolinormit, sukupuolistreotyypiat, diskurssianalyysi, keskustelupalsta

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Sukupuoli	7
2.1	Biologinen sukupuoli	7
2.2	Juridinen sukupuoli	8
2.3	Sosiaalinen sukupuoli	10
2.4	Sukupuolet kielenkäytössä	10
2.5	Sukupuolen merkitys koulussa	12
2.6	Sukupuolen merkitys kotona ja työelämässä	14
3	Sukupuoliroolit yhteiskunnassa	16
3.1	Normit	16
3.2	Sukupuolinormit	17
3.3	Stereotypiat	18
3.4	Sukupuolistereotypiat	18
4	Tutkimuksen tavoite	20
4.1	Tutkimuksen aineisto	20
4.2	Tutkimuksen aineiston kerääminen ja rajaaminen	21
4.3	Diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä	24
4.4	Tutkimuksen eettiset kysymykset	25
5	Tulokset	27
5.1	Esittävät diskurssit	28
5.1.1	Poikien heikon koulusuoriutumisen diskurssi	28
5.1.2	Poikien huonon käytöksen diskurssi	31
5.1.3	Yhteenveto poikiin liittyvistä diskursseista	33
5.1.4	Tyttöjen hyvän koulusuoriutumisen diskurssi	34
5.1.5	Tyttöjen hyvän käytöksen diskurssi	36
5.1.6	Yhteenveto tyttöihin liittyvistä diskursseista	38
5.2	Selittävät diskurssit	39
5.2.1	Kodin ja lähipiirin merkityksen diskurssi	40
5.2.2	Yhteiskunnan ja koulun merkityksen diskurssi	42
5.2.3	Yhteenveto selittävästä diskursseista	45

5.3	Johtopäätökset	46
6	Pohdinta	51
6.1	Pohdinta ja luotettavuus	53
6.2	Jatkotutkimusaiheet	54
	Lähteet	56

1 Johdanto

Lapset tarkkailevat omassa kasvuympäristössään sekä kasvattajien että vertaistensa kautta, millaiset leikit, värit ja ylipäättään käyttäytyminen on heille sopivaa. Kasvattaja tuo lapselle selväksi millaiset asiat on hyväksyttäviä ja mitkä eivät. Lapsi saa vahvistusta ja kehuja niistä asioista, joita kasvattaja pitää hyvinä ja nuhteluita asioista, joita kasvattaja pitää sopimattomina. Jo varhaislapsuudesta lähtien lasten toimintaa tarkastellaan sukupuoleen liittyvien luokitteluiden kautta, esimerkiksi lukeutuuko tyttölapsi stereotyyppiseen hiljaisten ja kilttien tyttöjen luokkaan. Lapset siis muodostavat sukupuolensa kautta käsityksen siitä, miten tyttöjen ja poikien tulisi käyttäytyä ja millaiset mielenkiinnonkohteet ovat sopivia. (Ylitapio-Mäntylä 2012a, 15–17; Ylitapio-Mäntylä 2012b, 71–72.)

Käsitys omalle sukupuolelle sopivasta toiminnasta luodaan sukupuolistereotyyppien kautta, joita esiintyy kaikkialla lasten elinpiirissä, niin kotona kuin koulussa (Vilkkä 2010, 112). Kotona lapset, jotka eivät olleet erityisen hiljaisia tai äänekkäitä, saivat kouluun tullessaan erilaisten arjen käytäntöjen kautta luokittelun sellaisiksi. Kyse on siis siitä, millaiset sukupuolen ilmaisut ja mielenkiinnonkohteet muodostetaan yleisesti ottaen hyväksytyksi. (Tolonen 2001, 262–264.) Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kuitenkin mainitaan, että jokaisella oppilaalla on oikeus saada opetusta ilman, että hänen toimintaansa ohjataan sukupuoliroolien mukaisesti (Opetushallitus 2016, 18). Teräsaho ja Keskipetäjä (2017, 212–215) esittävät, että kouluissa opettajien tulisikin kiinnittää huomiota siihen, millaisen mallin he antavat oppilaille siitä, millaiset koulutusvalinnat ja työpaikat sopivat kullekin sukupuolelle. Sukupuolistereotyyppien tunnistaminen ja niiden purkaminen edistävät nuorten siirtymistä tasa-arvoisempaan koulutus- ja työelämään. (Teräsaho & Keski-Petäjä 2017, 212–215.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2023) mukaan Suomessa työmarkkinat ovat sukupuolten mukaisesti voimakkaasti segregoituneet, eli naiset ja miehet asettuvat työelämässä erilaisiin työtehtäviin (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023). Vaattovaara ja Ylitapio-Mäntylä (2021, 307–314) tutkivat sukupuolen vaikutusta yksilöiden tekemiin koulutus- ja työelämävalintoihin ja tutkimuksen tulokset osoittivat, että yhteiskunnalliset odotukset siitä, millaiset valinnat ovat kullekin sukupuolelle sopivia, rakentaa sukupuolitapaista toimijuutta, eli sukupuoli määrittelee, miten toimitaan ja mitä valintoja tehdään (Vaattovaara & Ylitapio-Mäntylä 2021, 307–314). Vuoden 2017 nuorisobarometrin (2017, 211) tulokset osoittavat, että nuorten työnäkymät vastaavat sitä työelämän sukupuolten mukaista segregaatiota, jota myös vuonna 2021 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2023) tuloksillaan osoitti. Jos sukupuolirooleihin ei puututa, ei niiden

sisältämät ilmiöt silloin lievene. Nuoret toivovat työelämän etenevän tasa-arvoisempaan suuntaan, mutta kuitenkin uskovat, että tilanne jatkuu tulevaisuudessa samanlaisena. (Teräsaho & Keski-Petäjä 2017, 211; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023.)

Tässä laadullisessa tutkimuksessa selvitettiin, millaisia kouluikäisiin lapsiin kohdistuvia sukupuolirooleja Vauva.fi-keskustelupalstalta kerätyissä keskusteluista löytyi. Sukupuoliroolien selvittämisen lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin, millaisia syitä keskusteluissa esitettiin sukupuoliroolien muodostumiselle. Tässä tutkimuksessa aihetta tutkittiin analysoimalla keskustelupalstalta kerättyjä keskusteluita, koska keskustelupalstat voivat parhaimmillaan toimia niissä keskustelevien ihmisten arvokäsitysten ja mielipiteiden näyttämönä (Hakala & Vesa 2013, 223; Laaksonen & Matikainen 2013, 208). Aiheen tutkiminen on tärkeää, sillä sukupuoliroolien ja stereotyyppien tunnistaminen sekä niiden purkaminen on ensi askel niiden purkamiselle. Mikäli muutosta halutaan, vaatii tilanteen korjaaminen sellaisia ihmisiä, jotka toimivat ja ajattelevat eritapaisesti eli sukupuoli ei määritä tai ohjaa heidän tekemisiään. (Teräsaho & Keski-Petäjä 2017, 212; Vaattovaara & Ylitapio-Mäntylä 2021, 316.)

2 Sukupuoli

Sukupuolen käsite sisältää jatkumon sukupuolen geneettisistä, kehityksellisistä, hormonaalisista, fysiologisista, psykologisista ja sosiaalisista ominaisuuksista (Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE 2018). Tästä näkökulmasta katsottuna sukupuolen käsite on spektri, joka sisältää erilaisia sukupuolen ilmentämistapoja ja sukupuolen variaatioita (Laukkanen, Miettinen, Elonheimo, Ojala & Saresma 2018, 289). Komonen (2020, 49) ehdottaa, että nykypäivän sekavasta sukupuolen ominaisuuksiin liittyvässä keskustelusta tulisi siirtyä johdonmukaisempaan keskustelutapaan, jossa huomioitaisiin sukupuolen koostuvan erilaisista osaluista. Keskustelun selventämisen edellytyksenä toimii ymmärrys siitä, miten biologinen ja sosiaalinen sukupuoli eroavat toisistaan. Ymmärrys muodostuu relevantiksi, sillä arkisessa keskustelussa termit usein voivat mennä sekaisin muodostaen vääristyneitä käsityksiä. (Komonen 2020, 47–49.)

Tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys nojaa nykykäsitykseen sukupuolen moninaisuudesta. Tätä kiistämättä kuitenkin myöhemmin analyysissa lähestytään sukupuolta binäärisestä näkökulmasta jakaen aineiston kahteen eri luokkaan. Tämän tutkimuksen tarkoitusta parhaiten palvellekseni käytän siis analyysissa luokittelua tyttö tai nainen ja poika tai mies. Seuraavaksi esittelen sukupuolen moninaisuutta biologisen, juridisen ja sosiaalisen sukupuolen kautta.

2.1 Biologinen sukupuoli

Tieteen termipankin (2021) määritelmän mukaan ihmisen biologisen sukupuolen muodostaa geneettiset, kehitykselliset, hormonaaliset ja anatomiset elementit (Tieteen termipankki 2021). Biologinen sukupuoli rakentuu geneettisestä, anatomisesta ja hormonaalisesta sukupuolesta. Geneettinen sukupuoli perustuu sukusoluihin, eli siittiösoluihin ja munasoluihin, joiden kautta alkio saa myös sukukromosomit. Kun sukukromosomit X ja Y yhdistyvät, lapsesta tulee mitä todennäköisimmin poika. Kun sukukromosomit X ja X yhdistyvät, lapsesta tulee todennäköisesti tyttö. Anatominen sukupuoli taas muodostuu naisen ja miehen suvunjatkamiseen liittyvistä kehonosista. Naisella anatominen sukupuoli koostuu munasarjasta, kohdusta, emättimestä ja klitoriksesta. Miehellä vastaavasti taas peniksestä, kiveksistä, eturauhasesta ja rakkularauhasesta. Hormonaalinen sukupuoli muodostuu testosteronista, estrogeenista ja progesteronista. (Vilka 2010, 164.) Biologisen sukupuolen käsite pitää siis sisällään ihmisen ruumiillisen ulottuvuuden, kuten kromosomit, hormonit ja anatomian (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2022). Komonen (2020, 49) ehdottaa biologinen sukupuoli -käsitteestä hiljalleen luopumista, tarjoten sen tilalle

tarkemman käsitteen eli ”lisääntymisbiologisen sukupuolen”. Tällä voitaisiin saavuttaa selvyyttä sukupuolen moninaisuuteen liittyvään keskusteluun. (Komonen 2020, 49.)

Biologinen sukupuoli muodostuu sikiölle jo varhaisessa vaiheessa. Jo kuukauden kuluttua hedelmöitymishetkestä erilaistumaton sukurauhanen kehittyy joko munasarjaksi tai kivekseksi. Sikiövaiheessa androgeenien toiminnan ansiosta poikapuolisen sikiön kivekset laskeutuvat kivespussiin. Mikäli sikiövaiheessa androgeenien toiminta on puutteellista, siitä usein seuraa kehityshäiriötä sukuelimissä, joka tulee ilmi esimerkiksi piilokiveksisyytenä tai siten, että pojalle kehittyikin tytön ulkoiset sukuelimet. Lapsella voi syntyessään siis olla tytön sukuelimet joko sukurauhasten kehityksestä tai kehittymisen ongelmista riippuen. Sikiö- ja alkiovaiheessa erilaiset kehityksen muutokset vaikuttavat siis lapsen sukupuolen määräytymiseen. (Kohva, Holopainen, Huopio, Keskinen, Ojaniemi, Taskinen, Toppari, Raivio & Miettinen 2021, 2279–2281.) Lapsen syntyessä erilaisuutta ei voi aina edes huomata, sillä ulkoisia muutoksia ei välttämättä ole. Sukupuolikromosomien poikkeava rakenne voikin ilmetä myöhemmin, esimerkiksi ongelmina murrosiän kehityksessä tai haasteina hedelmällisyydessä. (Tumanishvili 2016, 140; Kohva ym. 2021, 2281).

Tilaa, jossa ihmisen biologisen sukupuolen määrittäminen on haasteellista sukuelinten ulkoisten ominaisuuksien perusteella, kutsutaan intersukupuolisuudeksi. (Laukkanen ym. 2018, 285–286; Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022). Komonen (2020, 49) tarkentaa, ettei intersukupuolisuudessa, toisin kuin trans- tai muunsukupuolisuudessa, kysymys ei ole siis henkilön omasta identiteetistä tai sukupuolenkokemuksesta, vaan biologisista eroista tai niiden puutteista. (Komonen 2020, 49) Syntymän yhteydessä intersukupuoliselle lapselle valitaan juridinen sukupuoli: nainen tai mies (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022).

2.2 Juridinen sukupuoli

Juridinen sukupuoli muodostuu henkilön nimestä sekä hänen henkilötunnuksestaan, jonka alkuosa muodostuu syntymäajasta ja loppuosa sukupuolen tunnisteesta (Vilka 2010, 22). Suomen kansalainen saa juridisen sukupuolensa syntymänsä yhteydessä, kun vastasyntyneen lapsen sukuelinten ulkoisten ominaisuuksien perusteella hoitohenkilökunta tekee johtopäätelmän siitä, kumman sukupuolen edustajaksi hänet tulkitaan. Suomessa juridisen sukupuolen vaihtoehdot ovat binäärisesti nainen tai mies. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022.) Syntymässä määritelty juridinen sukupuoli ei ole aina lopullinen, vaan sen uudelleenmäärittäminen on mahdollista osana sukupuolenkorjausprosessia (Laukkanen ym. 2018, 289).

Suomessa tuli 3.4.2023 voimaan uusi laki (295/2023) sukupuolen vahvistamisesta. Täysi-ikäinen Suomen kansalainen voi tehdä Digi- ja väestövirastolle hakemuksen sukupuolensa vahvistamisesta, mikäli hakija kokee pysyvästi kuuluvansa toisen sukupuolen edustajaksi, kuin minkä sukupuolen edustajaksi hänet on aiemmin väestötietojärjestelmiin kirjattu. Tämä laki kumoaa aiemmin vuonna 2002 vahvistetun lain (563/2002) transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta. (Laki sukupuolen vahvistamisesta 295/2023, 1 § - 8 §.) Aiempi laki sukupuolen vahvistamisesta (Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta 546/2002) piti sisällään pakollisen lääketieteellisen selvityksen henkilön omasta sukupuolenkokemuksesta, jossa tarkastettiin, että korjausprosessia hakeva henkilö todella kokee kuuluvansa toisen sukupuolen edustajaksi. Henkilön tuli myös osoittaa pitäytyvänsä tässä päätöksessä. Saman lain samassa pykälässä säädettiin myös, että henkilön tuli esittää lääketieteellinen selvitys hänen lisääntymiskyvystään. Kyseisessä selvityksessä täytyi tulla ilmi että vahvistamista hakeva henkilö oli steriloitu tai muulla tavoin täysin lisääntymiskyvytön. (Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta 563/2002, 1. §.)

Useat Suomessa toimivat ihmisoikeusjärjestöt toivat ilmi lähes 20 vuotta voimassa olleen, sittemmin kumotun translain epäkohtia itsemääräämisoikeudessa, esimerkkinä pakkosterilointi ja binääriset sukupuolimerkinnot (Seta 2018; Amnesty Internationalin Suomen osasto 2020). Amnesty Internationalin Suomen osasto (2020) esitti, että sukupuolen muuttamiseen liittyvä juridisen ja lääketieteellisen korjausprosessin yhdistelmä johtaa intersukupuolisten ja muunsukupuolisten henkilöiden ihmisoikeuksien loukkaamiseen (Amnesty Internationalin Suomen osasto 2020).

Kun taustoitetaan Suomen tämän hetkistä juridisen sukupuolen muuttamisen tilannetta, on huomionarvoista tarkastella sitä, että monissa maissa on jo käytössä kolmas sukupuoli tai X-merkintä virallisten dokumenttien sukupuolilokeroinnissa (Australian hallitus 2015; Yle 2019; Yhdysvaltain ulkoministeriö 2022). Kolmas sukupuoli tarjoaa uuden vaihtoehdon binääriselle nainen-mies-akselille. Mikäli henkilötietoihin voi valita sukupuolimerkinäksi kolmannen sukupuolen, tarkoittaa se jotain, mikä jää nainen-mies-akselin ulkopuolelle. (Seta 2023b.) Keväästä 2022 lähtien Yhdysvalloissa on ollut mahdollista hakea passia X-sukupuolimerkinnällä, eikä tällaisen passin hakemiseen vaadita lääketieteellisiä selvityksiä (Yhdysvaltain ulkoministeriö 2022). Australiassakin on mahdollista valita X-merkintä sukupuolen kohdalle henkilötietoja kerääviin järjestelmiin. Australiassa X-merkintä voi pitää sisällään binääristen sukupuolimerkintöjen ulkopuolelle jäävät intersukupuolisuuden ja muunsukupuolisuuden. (Australian hallitus 2015.) Vuonna 2019 Saksa tunnusti kolmannen sukupuolen identiteetin, kun sitä koskeva uusi laki tuli voimaan saman vuoden alussa. Intersukupuolisille henkilöille luotiin mahdollisuus valita virallisiin

dokumentteihin sukupuolen kohdalle vaihtoehto ”divers” eli suomennettuna moninainen. Tätä rekisteröitymistä varten tarvitaan kuitenkin lääketieteellinen selvitys. (Yle 2019.)

2.3 Sosiaalinen sukupuoli

Sosiaalinen sukupuoli on yksilön kokemusta omasta sukupuolesta. Se on konstruktio, jota itse rakennetaan ja ylläpidetään. Sosiaalisen sukupuolen käsite kattaa alleen niin kulttuurisia kuin persoonallisia osa-alueita, joten erilaiset tyylit puhua, olla, pukeutua ja elehtiä ovat ikään kuin sosiaalisen sukupuolen rakennuspalikoita. (Vilka 2010, 17–18.) Englanninkielinen sana ”gender” eli sosiaalinen sukupuoli vakiintui yleiseen käyttöön tarpeesta erottaa biologisesta sukupuolesta sukupuoliroolit ja erilaiset käyttäytymistavat (Cislaghi & Heise 2020, 410). Komonen (2020, 47), Cislaghi ja Heise (2020, 410) sekä Vilka (2010, 22) tukevat konstruktiivista ajatusmallia sosiaalisesta sukupuolesta, heidän kirjoittaessaan nimenomaisesti sosiaalisesti rakentuneesta sukupuolesta (Vilka 2010, 22; Cislaghi & Heise 2020, 410; Komonen 2020, 47). Henkilö, joka kokee syntymässään määritetyn sukupuolen identifioivan hänen kokemustaan omasta sukupuolestaan, on niin kutsuttu cis-sukupuolinen tai cis-ihminen (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022).

Komonen (2020, 47) mukaan sosiaalinen sukupuoli ei ole suorassa yhteydessä biologisen sukupuolen kanssa, sillä sosiaalisen sukupuolen identiteetissä kyse on omasta sukupuolenkokemuksesta (Komonen 2020, 47). Muunsukupuolisuus, eli ei-binäärinen sukupuolenkokemus, lukeutuu siis sosiaalisen sukupuolen otsikon alle (Seta 2023a). Sosiaalista sukupuolta rakennetaan sekä tiedostamatta että tietoisesti. Sukupuolta luodaan käyttämällä erilaisia sukupuolen merkitsimiä. Ulkoisilla elementeillä kuten naisten hameiden käytöllä ja miesten viiksillä tulkitaan ja siten myös merkitään toinen ihminen tietyn sukupuolen edustajaksi. (Tainio, Palmu & Ikävalko 2010, 17.) Sukupuoliin liittyvistä stereotyyppioista ja normeista puhuttaessa kysymys on siis juurikin sosiaalisesta sukupuolesta (Uthman, Lawoko & Moradi 2009; Ellemers 2018, 276).

2.4 Sukupolet kielenkäytössä

Englanninkielisissä yhteyksissä sukupuolesta käytetään termejä sex ja gender. Mikäli sex ja gender käännetään suomen kielelle pelkistetysti sanaksi sukupuoli, tarjoaa se vain hyvin ohuen tarkastelukulman sukupuolen käsitykseen (Sinkkonen 2005, 24). Termien avaamisella voidaan laajentaa ymmärrystä siitä, ettei suomen kielen sana sukupuoli tarkoita vain yhtä asiaa, vaan ilman määreitäkin käytettynä se sisältää useat sukupuolen osa-alueet. Useissa tutkimuksissa täsmennetään,

kuinka edistyksellisesti esimerkiksi englannin kielessä voidaan erottaa kielellisesti biologinen ja sosiaalinen sukupuoli toisistaan, kuvaamalla biologista sukupuolta sanalla sex ja sosiaalista sukupuolta sanalla gender. (Rossi 2010, 21; Vilkka 2010, 17; Tumanishvili 2016, 139; Cislighi & Heise 2020, 410; Komonen 2020, 47.) Vielä 1940-luvulla sanaa gender käytettiin lähinnä kieliopillisissa yhteyksissä, mutta 1960–70-luvuilla se nostettiin feministisen liikkeen ansiosta sukupuolentutkimukselliseen keskusteluun, josta sittemmin se yleistyi myös laajempiin käyttötarkoituksiin (Rossi 2010, 22; Cislighi & Heise 2020, 410).

Arkipäiväisessä keskustelussa englanninkielisellä sanalla sex voidaan viitata sukupuoleen, seksiin ja myös seksuaalisuuteen riippuen, missä asiayhteydessä sanaa käytetään. Suomen kielessä vastaavien termien käyttäminen on selkeämpää, sillä sukupuolella, seksillä ja seksuaalisuudella on kaikilla omat sanansa. (Rossi 2010, 21–22.) Suomen kielessä sanalla sukupuoli ei tarkoiteta samaa asiaa kuin seksuaalisuus, eikä sukupuoli-identiteetin myötä voida myöskään määritellä kenenkään seksuaali-identiteettiä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2018, 76). Koska suomen kielessä ei ole kuin yksi sukupuolta tarkoittava sana, toisin kuin englannin kielessä, tulee sukupuolen eri painotukset esittää eri määreillä, esimerkiksi biologinen sukupuoli ja sosiaalinen sukupuoli (Rossi 2010, 22). Tästä huolimatta suomen kielessä sanaa sukupuoli voidaan käyttää myös ilman määreitä, joka voi mahdollisesti hankaloittaa ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta.

Suomen kieli on suhteellisen sukupuolineutraali kieli, sillä suomen kielessä ei ole kieliopillista tai luonnollista sukua kuten, esimerkiksi romaanisissa kielissä (Engelber 2007; Rossi 2010, 21). Suomen kielessä pronomini ”hän” on sukupuoleton toisin kuin englannin kielessä, jossa pronominit ”she” ja ”he” sisältävät sukupuolen. Sittemmin englannin kieleen on vakiintunut sukupuolineutraali pronomini ”they” tuomaan moninaisuutta pronominiin ”she” ja ”he” rinnalle. Myös ruotsinkielisiä pronomineja on pyritty kehittämään tasa-arvoisempaan suuntaan ja sukupuolet sisältävien ”han” ja ”hon” -pronominiin rinnalle on kehitelty sukupuoleton pronomini ”hen”. (Nuoranne 2012; af Hällström-Reijonen 2014.)

Monet suomenkieliset yhdyssanat ja sanaliitot ovat hyvin mieskeskeisiä toteuttaen niin kutsuttua yleispätevää tai geneeristä maskuliinisuutta, eli kielessä mies-liitteisiä sanoja käytetään viittaamaan naisiin, miehiin ja yleisesti ihmisiin. Yleispätevää maskuliinisuutta kuvastavat esimerkiksi sanat ja sanaliitot ”esimies”, ”ei nimi miestä pahenna” ja ”uskottu mies”. (Engelber 2007; Grönros 2007; Engelberg 2016, 15) Rinnakkain saman sanan käyttäminen mies- ja nainen-loppuliitteillä, esimerkiksi bisnesmies ja bisnesnainen, ei täytä sukupuolineutraalin kielenkäytön tunnusmerkistöä. Suomen kielestä löytyy kuitenkin jo vakiintuneita, sukupuolineutraaleja ammattinimikkeitä,

esimerkiksi sähkömiehen sijasta virallisissa yhteyksissä käytetään nimikettä sähköasentaja. (Grönros 2007.) Naisiin liittyvässä kielenkäytössä puhutaan usein naisesta sukupuolen roolia kuvaavilla eri etuliitteillä ja ihminen-loppuliitteellä, esimerkiksi ”täti-ihminen” ja ”neiti-ihminen”. Yleispätevän maskuliinisuuden myötä vastaavasti termi ”miesihminen” ei ole yleisesti käytössä, sillä mies-liitteiset sanat kuvastavat ihmisiä yleisesti, eikä pelkästään miehiä. (Engelberg 2007; Engelberg 2016, 14.)

2.5 Sukupuolen merkitys koulussa

Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. (Opetushallitus 2016, Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet, 18.)

Koulut ovat sosiaalisesti tiiviitä tiloja, joissa koulun käytävillä ja luokkahuoneissa oppilaat ovat toisensa suurennuslasien alla. Katseet, liikkeet ja äänet ovat jatkuvasti arvostelun kohteena, sillä koulussa ollaan jatkuvasti esillä ilman tilaisuutta olla toisten katseiden ulottumattomissa. (Tolonen 2001, 263.) Koulussa samalle luokalle asettuu erilaisia oppilaita jotka luokkahuoneessa alati tarkkailevat toisiaan. Eroavaisuudet esimerkiksi lasten taustoissa tai koulumenestyksessä voivat johtaa kiusaamiseen, jossa ryhmän normiasetusten ulkopuolelle kuuluvat lapset jätetään ryhmän ulkopuolelle. (Aaltonen 2006, 117.) Koulussa oppilaat luovat jatkuvasti käsitystä minuudesta, muista ja ryhmän jäsenenä olemisesta. Oppilaat tarkastelevat toisiaan ja luovat samalla käsityksen siitä, millainen käyttäytyminen on hyväksyttävää. (Tolonen 2001, 257.)

Sukupuoli tehdään ja merkityksellistetään koulun arjessa. Sukupuoli ei ole siis vain ominaisuus, vaan sitä luodaan ja tuodaan julki arjen käytännöissä. (Tolonen 2001, 262–264.) Koulussa omaa sukupuolta vahvistetaan esimerkiksi normien kautta, sillä oppilaat jatkuvasti peilaavat sitä, kuka saa puhua ja toimia milläkin tavalla ja millainen käyttäytyminen on sopivaa. Koulussa saatetaan tiedostamatta ja toisaalta myös tiedostaen, tehdä stereotyyppisiä tyypittelyjä esimerkiksi kilteistä, ahkerista ja hiljaisista tytöistä ja kapinallisista, villeistä pojista (Vilka 2010, 113–114). Lasten käytöstä ja koulussa suoriutumista voi olla kuitenkin vaikeaa arvioida, sillä käyttäytymisessä on yksilökohtaisia eroja. Koulusuoriutumista tarkastellessa on huomattu että tyttöjen koulutöissä alisuoriutuminen voi näyttäytyä erilaisin tavoin kuin poikien. Poikien alisuoriutuminen mahdollisesti purkautuu toimintana, joka häiritsee koko luokan opiskelua. Tyttöjen alisuoriutuminen ei taas välttämättä näy muille, vaan saattaa se olla hiljaista sivuun vetäytymistä.

Kuitenkin myös alisuoriutumisen esiintymistavoissa on vaihtelevuutta ja edellä mainituista näkymättömällä tavalla alisuoriutuvista tytöistä huolimatta koulussa on myös sellaisia tyttöjä, jotka alisuoriutuvat koulutöissä äänekkäästi ja huomionhakuisesti. (Jones & Myhill 2004, 560.)

Koulutusidentiteetiksi kutsutaan ihmisen käsitystä siitä, millainen oppilas hän on. Jos oppilaan koulutusidentiteetti on olla hyviä arvosanoja saava koulumenestyjä, muovaa se myös oppilaan käsityksiä siitä mitä häneltä vaaditaan. Koulussa oppilaat siis tasapainottelevat oman kouluidentiteettinsä, odotusten, ja rajoitusten ristipaineessa. (Mäkelä 2019, 285–287.) Oppilaat myös vertailevat toisiaan tekemällä rajapintoja erilaisuudesta, samankaltaisuudesta, johonkin kuulumisella ja siihen kuulumattomuudella. Toisin sanoen koulussa oppilaat tekevät johtopäätöksiä siitä, miten olla hyvä tyttö, poika tai oppilas. (Tolonen 2001, 257–260.) Tyttöjen ja poikien koulussa suoriutuminen tulevat näkyväksi eri tavoin. Tytöt voivat suoriutua koulussa hyvin, mutta heillä saattaa olla poikia enemmän taipumusta ylisuoriutua omien voimavarojensa kustannuksella. (Legewie & DiPrete 2012, 480.) Herrmann, Koeppen ja Kessls (2018, 159) esittävät koulusuoriutumisen vaikuttavan enemmän tyttöjen kokemaan itsetuntoon, kuin poikien. Tytöt pyrkivät saamaan koulussa hyviä arvosanoja itsetuntonsa kohottamiseksi ja koska tytöt ahkerovat ja ylisuorittavat koulutöissään ulkoisten motivaatiotekijöiden takia, ovat he alttiina työuupumukselle. (Herrmann, Koeppen & Kessls 2018, 159.)

Oppilaat eivät tyydy tarkastelemaan pelkästään vertaistensa toimintaa, vaan tarkkailun alla on myös koulun aikuiset. Erilaiset toimintatavat, arvot ja asenteet välittyvät sellaisinaan aikuisilta oppilaille. (Opetushallitus 2016, 26.) Opettajan tulee tiedostaa omat sisäiset näkemyksensä liittyen sukupuolten rooleihin. Mikäli tätä ei tehdä, opettaja voi tiedostamattaan tulkita oppilaan toimintaa sukupuolittuneesti ilman kykyä hahmottaa tämän yksilöllisiä ominaisuuksia. (Tainio, Palmu & Ikävalko 2010, 15.) Jonesin ja Myhillin (2004) mukaan opettaja omista henkilökohtaisista tasa-arvoisista käsityksistään huolimatta saattaa tiedostamattaan muodostaa stereotyyppien muovaamia odotuksia tyttöjen ja poikien suoriutumisesta. Opettaja tällöin arvioi tyttöjen ja poikien käyttäytymistä ja koulussa suoriutumista omaksumiensa rooliodotusten perusteella. (Jones & Myhill 2004, 560; Tainio, Palmu & Ikävalko 2010, 15).

Opetussuunnitelmalla on merkittävä kytkös ympäröivään yhteiskuntaan, sillä sen rivien välistä voidaan tulkita yhteiskunnassa vallalla olevia arvoja, ihmiskäsitystä sekä näkemystä koulun tehtävästä (Lahelma 1992, 40). Kun koulussa ja päiväkodissa vaalitaan avointa ja sallivaa ilmapiiriä, tuetaan siten lasten ja nuorten kykyä toimia maailmassa (Vilka 2010, 132). Nuoret saattavat tarkastella koulutuspaikkoja ja työtehtäviä oman sukupuolensa mukaan, eli he punnitsevat

mitkä valinnat sopivat kullekin sukupuolelle. Koulutusvalintaa pohtiva nuori saattaakin päätyä valitsemaan opiskelupaikan, joka katsotaan hyvin sopivan tietyn sukupuolen edustajille.

(Vaattovaara & Ylitapio-Mäntylä 2021, 306.)

2.6 Sukupuolen merkitys kotona ja työelämässä

Yhteiskunnassa aiemmin vallitsi sukupuolittunut työnjako, jossa miehet olivat työelämässä ja naiset jäivät kotiin taloudenpitoon. Vanhemmuus ja vastuu kodista asetettiin tuolloin yksinomaan naisten kontolle. Lisääntymiskykyiset naiset äitiyslomineen koettiin epävarmempana työvoimana kuin miehet, jonka takia miehet toimivat perheidensä päätoimisina elättäjinä. (Lahelma 1992; Kinnunen & Korvajärvi 1996, 236; Vilkka 2010, 45.) Käsitys miehistä yhteiskunnan rakentajina ja naisista kodin ylläpitäjinä on ilmiönä kuitenkin vanhentunut. Tasa-arvoista yhteiskuntarakennetta tavoitellessa tulee korvata vanhentuneet käsitykset uusilla. Tilastokeskuksen (2023b) selvitys miesten ja naisten kotitöiden ajankäytöstä vuosien 2020–2021 ajalta osoittaa, että nykyään miehet ja naiset käyttävät lähes saman ajan kotitöihin. Päiväkohtaisesti naiset tekevät 37 minuuttia enemmän kotitöitä kuin miehet. Sukupuolten välinen kotitöihin käytettävä aika on kaventunut vuosikymmenestä toiseen, sillä miesten kotitöihin käyttämä aika on lisääntynyt ja töissä oloaika vähentynyt. Miehet myös käyttävät koko ajan enemmän aikaa lasten hoitamiseen. (Tilastokeskus 2023b.)

Työmarkkinoiden eroavaisuuksien syyksi ehdotettu esimerkiksi työhaastatteluja, joissa saatetaan tehdä valintoja sukupuolen perusteella. Ruotsissa naiset saattavat esittää miehiä pienempiä palkkavaatimuksia samaa työpaikkaa haettaessa. Miehiä pienemmistä palkkavaatimuksista huolimatta mikäli nainen palkattiin, oli hänen aloituspalkkansa pienempi kuin mitä hän oli työhaastattelussa vaatinut. (Säve-Söderbergh 2019, 47.) On seksististä toimintaa jos työtehtävää hakeva nainen hylätään työnhakuprosessissa sen takia, että hän esimerkiksi on miehiä todennäköisemmin jättäytymässä pois töistä lastenhoidollisten syiden takia (Chang & Milkman 2019, 2).

Naisten ja miesten roolit yhteiskunnassa ovat siis muuttuneet. Kuitenkin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2023) koostaman selonteon mukaan työmarkkinoiden sukupuolten mukainen segregaatio on Suomessa voimakasta. Tämä tarkoittaa sitä, että Suomen työmarkkinoilla on edelleen nähtävissä selkeää eroa siitä, millaisille aloille ja työtehtäviin naiset ja miehet sijoittuvat. Selonteon mukaan naiset sijoittuvat miehiä useammin kunnalliselle sektorille, työpaikkoihin, jotka ovat jo valmiiksi naisennemmistöisiä, miesten sijoituessa useammin yksityiselle sektorille, työpaikkoihin, jotka ovat

jo valmiiksi miesenemmistöisiä. Yleisin naisten työpaikka löytyy hoivapalvelun ja terveydenhuollon parista, kun taas miesten yleisin työpaikka löytyy luonnontieteiden ja tekniikan alalta, asiantuntijan pestistä. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2023.) Stereotyyppisessä työtehtävien kuvailussa naisien työtehtäviksi saatetaan rinnastaa opettajuus, sairaanhoitajuus ja kotiäitys. Miehiin sen sijaan liitetään toimitusjohtajan, kirurgin ja tieteilijän pestit. (Chang & Milkman 2019, 2.)

Vaikka rakenteelliset muutokset ihmisten asenteissa ja tietoisuudessa tapahtuvat hitaasti, ei sukupuolten välinen työnjako ole vielä murttunut. Työelämässä sukupuoliin liittyvät stereotyyppit ja sukupuolittavat käytännöt näkyvät pienissäkin asioissa, kuten puheissa, kirjoituksissa, katseissa, liikkeissä ja mielikuvissa (Kinnunen & Korvajärvi 1996, 233). Kuvaa työelämästä ja siitä, millaiset työtehtävät ovat sopivia naisille ja mitkä miehille, luodaan kaikkialla, lähtien jo lasten ja nuorten kokemismaailmoista (Vaattovaara & Ylitapio-Mäntylä 2021, 306). On haitallista muodostaa lapselle sellainen käsitys, että jotkin työtehtävät sopisivat paremmin tietylle sukupuolelle kuin toiselle (Chang & Milkman 2019, 2).

Naisten ja miesten eroavaisuudet palkkaeroissa voidaan esittää eurojen eri arvoina, joka samalla toimii vertauskuvana epätasa-arvoiselle työelämälle (Kinnunen & Korvajärvi 1992, 13; Vilka 2010, 45). Kun naisten ja miesten palkkaeroja mitattiin vuonna 2021, havaittiin naisten euron olevan 84,3 senttiä, miesten euron ollessa tasan yhden euron (Tilastokeskus 2023a). Työelämän sukupuolten välistä tasa-arvoa horjuttaa ongelmat nimenomaan palkkauksessa ja rekrytointiprosessissa (Vilka 2010, 22). Palkkaeron merkityksestä kertoo myös se, että Suomen perustuslain (731/1999) toisen luvun kuudennessa pykälässä säädetään, että sukupuolten välistä tasa-arvoa edistetään työelämässä erityisesti palkkauksessa (Suomen perustuslaki 731/1999.) Palkkaerot ja aiemmin esitelty sukupuolten mukainen työmarkkinoiden segregatio osoittavat, että työelämän tasa-arvoistaminen on vielä kesken.

3 Sukupuoliroolit yhteiskunnassa

Sukupuoliroolit ovat odotuksia siitä, miten sukupuolten edustajien tulee käyttäytyä ja millainen itseilmaisu heille nähdään sopivana. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (2022) luokittelee sukupuoliin kohdistuvat roolit ja normit samaksi asiaksi, samalla suosittelien sukupuolinormi-sanaa käytettäväksi sukupuolirooli-sanasta. Näkemys pohjautuu ajatukseen siitä, että sana ”rooli” voi sisältää merkityksen vapaaehtoisuudesta eli mahdollisuuden siitä, että sukupuoliroolin voisi halutessaan vaihtaa. Sukupuoliroolit ovat henkilökohtaisista valinnoista riippumattomia, eikä normien hallinta ei ole yksilöiden käsissä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2022.) Edellä mainitusta Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen suosituksesta huolimatta valitsin tämän tutkimuksen ilmiötä kuvastamaan sukupuoliroolit sukupuolinormien sijasta, sillä koen sen sanana ilmaisevan selkeämmin toimintaa, joka ohjaa ihmisiä. Sukupuolirooleja käsitellään lisää alaluvussa 3.2 Sukupuolinormit.

3.1 Normit

Normeja voidaan kuvailla sellaiseksi vuorovaikutuksen muodoksi, joka muodostaa toiminnallaan yhtenevän käyttäytymisen tietyn joukon kesken. Normit siis ohjaavat, mikä on kullekin ryhmälle sallittua ja mikä kiellettyä. (Tieteen termipankki 2018.) Koulussa lapset valitsevat erilaisten normien ja arvojen kautta keiden kanssa halutaan luoda kaverisuhteita. Normien kautta lapset punnitsevat myös, kenet jätetään kaverisuhteiden ulkopuolelle. (Solbes-Canales, Valverde-Montesino & Herranz-Hernández 2020). Normit ovat ajatusmalleja siitä mitä pidetään hyväksyttävänä missäkin tilanteessa ja asiayhteydessä. Yhteiskunnallisesti käytössä olevat normit muodostavat ymmärryksen siitä, mitkä asiat ovat sillä hetkellä vallitsevia ja toisaalta taas mitkä asiat mielletään sellaisiksi säännöiksi, joita tullaan noudattamaan. (Laukkanen ym. 2018, 286). Normit ovat yhteiskunnassa välttämättömiä, sillä normit luovat käsityksen siitä mikä on oikein ja mikä väärin. Lähes universaalisti hyväksyttävänä normina voidaan pitää moraalista ajatusta siitä, ettei toista ihmistä ole sallittua tappaa. (Suhonen 2018, 57–58.)

Normien vaikutusta ihmisten toimintaan voidaan tulkita sekä negatiivisesta että positiivisesta näkökulmasta. Normit esimerkiksi saattavat olla hidastamassa yhteiskunnassa tapahtuvaa rakenteellisten ongelmien purkua, sillä normien purkaminen vaatii vallalla olevien valtarakenteiden tunnistamista ja vaativia toimia niiden muuttamiseksi. Normikriittisyys on väline normien purkamiseen ja sen kautta pyritään vastustamaan syrjiviä asenteita. (Laukkanen ym. 2018, 286; Suhonen 2018, 57–60.) Huolimatta siitä, että normikriittisyydellä voidaan saavuttaa

oikeudenmukaisempi yhteiskunta, ei kaikkia normeja ole tarkoituksenmukaista purkaa, sillä tasa-arvoon tähtäävä toiminta tarvitsee normeja (Suhonen 2018, 60).

Yhteiskunnallisella tasolla normit ylläpitävät itse itseään. Monet normit ovat yhteiskuntaan liimaantuneita, toistaen itseään instituutioissa sekä niiden kautta. Normien avulla muodostetaan käsityksiä ja odotuksia, miten toisten ihmisten tulisi käyttäytyä. Omia odotuksia ja uskomuksia siis vahvistetaan toisten ihmisten kautta. (Cislaghi & Heise 2020, 411–412.) Normiajatteluun voi liittyä myös stereotyyppistä ajattelua siitä, miten jonkun tulisi käyttäytyä suhteessa siihen ryhmään, johon hänen oletetaan kuuluvan. Tietyllä tapaa normit ja stereotyyppinen ajattelu siis liittyvät toisiinsa, kuitenkin tarkoittaen eri asioita. (Vilkkä 2010, 111.)

3.2 Sukupuolinormit

Sukupuolinormeiksi lukeutuu ne sosiaaliset säännöt ja oletukset, joita ihmiset tuottavat toistensa kautta. Odotukset ja vaatimukset siitä, miten tulisi käyttäytyä suhteessa siihen sukupuoleen, jota edustaa, kutsutaan sukupuolinormeiksi. (Cislaghi & Heise 2020, 410–415.) Normit voivat siis kertoa onko yksilön toiminta ”normaalina” suhteessa siihen sukupuoleen johon hänen katsotaan kuuluvan. Sukupuolen kokemukseen voi liittyä käyttäytymistä ohjaava opittu käyttäytymismalli. Normit peilaavat yhteiskunnan odotuksia asioista, joita pidetään yleisesti ottaen hyväksyttävänä. (Lahelma 1992, 7; Laukkanen ym. 2018, 286.) Normiajattelu voi luoda stereotyyppistä ajattelua siitä miten kunkin sukupuolen edustajan tulisi toimia tietyissä tilanteissa ja mitkä kiinnostuksenkohteet ovat kullekin sukupuolelle hyväksyttäviä. (Vilkkä 2010, 111; Ellemers 2018, 276.)

On tutkittu, että lapset oppivat, tarkastelevat ja lopulta mallintavat sukupuolirooleja vanhemmiltaan, tovereiltaan, roolimalleiltaan sekä muualta elinympäristöstään (Uthman, Lawoko & Moradi 2009; Solbes-Canales, Valverde-Montesino & Herranz-Hernández 2020). Tolonen (2001, 257) mieltää koulun sellaiseksi paikaksi, jossa lapset ja nuoret alati tarkastelevat, mikä on arvostettua ja sallittua omalle viiteryhmälleen (Tolonen 2001, 257). Sukupuolinormeja ja käyttäytymisen malleja opitaan myös sukupuolvioppimisena roolien siirtyessä isältä pojalle. Tämä jatkumo voi ylläpitää monissa yhteiskunnissa jäykkiä ja konservatiivisia sukupuolinormeja, jotka toiminnallaan asettavat naiset ahtaaseen rooliin ja miehet pitämään valtaa. (Uthman, Lawoko & Moradi 2009.) Lasten on tutkittu helposti omaksuvan sellaisia sukupuolinormeja, jotka noudattavat perinteisiä sukupuoliin kohdistuneita rooleja. Luonnollisestikin lapset omaksuvat tällaiset normit ilman henkilökohtaista arvoihin liittyvää pohdintaa (Uthman, Lawoko & Moradi 2009; Fry, Skinner & Wheeler 2019.)

Sukupuolinormien purkaminen ei ole toimenpiteenä yksinkertainen, sillä sukupuolinormien purkaminen vaatii vallalla olevien valtasuhteiden ja instituutioiden kriittistä tarkastelua ja voimakasta muokkaamista. Tilannetta vaikeuttaa se, että sukupuolinormien ylläpitämisestä hyötyvät sellaiset ihmiset, jotka hyötyvät niiden olemassaolosta. Toisin sanoen tilanteesta hyöttyvät ne ihmiset, joilla on valtaa. (Cislaghi & Heise 2020, 412–415.) Joissain kulttuureissa naisten liikkuvuuden rajoittaminen, morsianten hintojen määrittelyt ja moniavioisuus luovat epäeettisen tasapaino-ongelman valtasuhteissa, jossa naiset ovat alistetussa asemassa ja valtaa pitävät yhteiskunnan miehet (Uthman, Lawoko & Moradi 2009).

3.3 Stereotypiat

Stereotypia tarkoittaa piintynyttä näkemystä jonkun ryhmän ominaisuuksista (Lahelma 1992, 29; Vilka 2010, 166; Ellemers 2018, 276). Sinkkosen (2005, 15) mukaan stereotypia on rakennelma, jonka pinnalla yhdistyvät odotukset, uskomukset ja tietämys jotain tiettyä ihmisryhmää kohtaan (Sinkkonen, 2005, 15). Stereotyyppinen ajattelu luo toimintaa, jossa ihmisen tiettyjä ominaisuuksia tarkastellaan vain suhteessa siihen ryhmään, johon hänen oletetaan kuuluvan. Yleistykset jonkun tietyn ryhmän tyypillisimmistä piirteistä ja ominaisuuksia ovat siis stereotypioita. (Vilka 2010, 111–116.)

3.4 Sukupuolistereotypiat

Sukupuolistereotyyppisessä ajattelussa ihmisen ominaisuuksia tarkastellaan verraten sitä ryhmää, johon hänen ajatellaan kuuluvan (Ellemers 2018, 276). Stereotypiat syntyvät eri ryhmien ja ilmiöiden tyypillisimmistä piirteistä. Niiden voidaan ajatella olevan yleistyksiä tietyn ryhmän ominaisuuksista. Yhteiskunnassa vallitsevat stereotypiat määrittelevät sukupuolille sopivat puhutavat, ilmeet, eleet ja itseilmaisun. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että naisoletetun ihmisen ominaisuuksia tarkastellaan suhteessa kollektiivisesti naiseuteen ja naiseuteen. (Vilka 2010, 111–112.) Sukupuolistereotypiat voivat kuitenkin myös purkautua toimintana, jossa kohdellaan naisia ja miehiä eri tavalla (Ellemers 2018, 276).

Stereotyyppisen ajattelun kautta voidaan suhtautua toiseen ihmiseen vain ”yleiskuvana” siitä ryhmästä, johon oletetaan hänen kuuluvan (Vilka 2010, 114). Sukupuolistereotyyppien luonteeseen ei pelkästään kuulu naisten ja miesten eri eroavaisuuksien kuvailu, vaan sille on niinkin luonteenomaista kertoa, miten naisten ja miesten tulisi olla ja miten käyttäytyä elämän eri osa-alueilla (Ellemers 2018, 276). Naisena tai miehenä elämisen ilmaiseminen tulisi olla

riippumatonta siitä, millaiset heteronormatiivisuuteen liittyvät tarkasti määritellyt sukupuolen roolit olisivat yhteiskunnassa vallalla. (Jämsä 2008, 34.)

Stereotyyppinen ajattelu voi luoda tilanteen, jossa stereotyyppiat valjastetaan motiiviksi syrjivälle toiminnalle (Ellemers 2018, 276). Toimintaa, joka aiheuttaa henkilölle tämän sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun takia syrjivää tai alistavaa kohtelua, kutsutaan seksismiksi. Seksismi ei ole vain tekoja, vaan myös henkilökohtaiset näkemykset voidaan tulkita seksismiksi. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2022.) Lahelma (1992, 29) kuvailee seksismia myös tilanteena, jossa eri sukupuoliroolien välille on rakentunut selkeä valta-asema (Lahelma 1992, 29).

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, tai muuhun henkilöön liittyvän syyn perustella. (Suomen perustuslaki 1999/731 luku 2. § 6)

Laissa 1329/2014 säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta. Tämän lain tarkoituksena on ehkäistä sukupuoleen perustuvaa syrjintää sekä myös sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää. Lain avulla pyritään edistämään naisten ja miesten välistä tasa-arvoa. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta 1329/2014, § 1.) On tutkittu, että työpaikalla tasa-arvoa pystytään parhaiten edistämään, mikäli työpaikalla on selkeä toimintasuunnitelma, jonka mukaan työntekijät pyrkivät toimimaan (Sundell & Forsblom-Sinisalo 2012, 133). Tasa-arvon edistämiseksi on siis tärkeää, että niin oppilaitokset kuin työpaikatkin tekevät yhdenvertaisuussuunnitelman ja yhdessä sitoutuvat noudattamaan siihen kirjattuja säännöksiä (Teräsaho & Keski-Petäjä 2017, 214).

4 Tutkimuksen tavoite

Tämän laadullisen tutkimuksen tavoitteena on pyrkiä selvittämään, millaisia sukupuoliroolikuvauksia Vauva.fi-keskustelupalstalta kerätyissä keskusteluissa kohdistuu kouluikäisiä lapsia kohtaan. Tutkimuksessa pyritään myös saamaan selville, millaisia syitä löydettyille sukupuolirooleille keskustelupalstan keskusteluissa tuodaan esille. Keskustelupalstat tarjoavat alustan mielipiteiden esittämiselle, keskustelulle ja väittelylle. Vauva.fi-keskustelupalstaa voidaan pitää yhtenä Suomen tunnetuimpana keskustelupalstana. Kyseisen keskustelupalstan keskustelut liittyvät ajankohtaisten aiheiden lisäksi myös lapsiperhearkeen ja siihen liittyvään vertaistukeen. (Vaahensalo 2017, 34–40.) Vauva.fi-keskustelupalsta valikoitui tähän tutkimukseen lapsiperheisiin liittyvän aihepiirinsä ja tunnettavuutensa takia.

Tutkimuksen tavoitteena on pyrkiä selvittämään, vastaavatko keskustelupalstoilta kerätyt sukupuoliroolikuvaukset sitä tilannetta, jossa mielenkiinnonkohteita, käyttäytymistä ja työnäkyä ohjaa yksilön sukupuoli ja siihen liitetyt rooliodotukset (Teräsaho & Keski-Petäjä 2017, 211; Tilastokeskus 2020; Vaattovaara & Ylitapio-Mäntylä 2021, 307–314). Tässä tutkimuksessa on tarkoituksena saada selville, millaisia erilaisia sukupuolirooleja tyttöihin ja poikiin liitetään Vauva.fi-keskustelupalstalla. Tutkimuskysymyksiksi muodostui kaksi kysymystä:

1. Millaisia kouluikäisiin lapsiin kohdistuvia sukupuolirooleja keskustelupalstan keskusteluissa ilmenee?
2. Millaisia syitä sukupuolirooleille keskustelupalstan keskusteluissa esitetään?

4.1 Tutkimuksen aineisto

Tämän laadullisen tutkimuksen aineisto on kerätty Vauva.fi-keskustelupalstalta. Tarkkaa Vauva.fi-keskustelupalstan perustamispäivämäärää ei ole tiedossa. Kyseinen keskustelupalsta kuuluu Sanoma Media Finland Oy:n alaisuuteen ja pohjautuu vuonna 1992 perustettuun Vauva-lehteen, joka sittemmin lopetettiin loppuvuonna 2020. Vauva.fi-keskustelupalsta ollut käytössä noin 2000-luvun alusta lähtien. Kyseessä olevan keskustelupalstan aktiivisesta kävijäkunnasta kertoo, että joulukuussa vuonna 2019 keskustelupalstalla vieraili 1,3 miljoonan kävijää. (Vaahensalo 2017, 40; Honkonen, 2020.) Koska Vauva.fi-keskustelupalsta pohjautuu Vauva-lehteen, toistuu keskusteluissa lehdelle ominaiset keskustelunaiheet kuten perhe-elämä ja äitiys (Vaahensalo 2017, 40–41). Aktiivisen kävijäkunnan lisäksi Vauva.fi-keskustelufoorumien keskustelut ovat inspiroineet

taiteilijoita. Kalevauva.fi-yhtye sanoittaa kappaleensa Vauva.fi-keskustelupalstalta kerättyjen kommenttien avulla, samalla mainostaen kappaleidensa sanoitusten olevan peräisin “suoraan kansan suusta: keskustelupastoilta ja nettikommenteista.” (Kalevauva.fi, ei pvm.).

Keskustelupalstat ovat internetissä esiintyviä www-sivuja, joissa käyttäjien kesken mahdollistetaan vuorovaikutusta verkkokeskusteluiden myötä. Verkkokeskustelut ovat paikkoja, joissa käyttäjät käyvät toisensa kanssa keskustelua. (Arpo 2005, 31.) Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana toimii käsitys moninaisesta todellisuudesta ja kerätty aineisto voidaan ajatella olevan kuvaus maailmasta, eikä pelkistetysti vain joukko mittaustuloksia. Aineisto voi olla eri tilanteissa ja eri konteksteihin luotuja keskusteluja, jotka voivat liittyä tutkittavaan ilmiöön monella eri tavoin. (Alasuutari 1999, 87–88.) Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvailemaan todellisia ja luonnollisia tilanteita (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2018, 161–164). Verkkokeskusteluihin osallistuminen on monelle ihmiselle arkipäivästä toimintaa, joten konstailemattomat ja mitään peittelemättömät keskustelut voivat tarjota yhteiskunnallisiin ilmiöihin uusia näkökulmia. Verkkokeskusteluiden hyödyntämisen etuna on ettei keskusteluja ohjaa tutkimukselliset motiivit. Toisin kuten haastatteluissa, verkkokeskusteluihin osallistuvat keskustelijat päättävät itse, mitä haluavat nostaa keskusteluissa esille. Kommentit on luotu aidosti osaksi verkkokeskusteluita eikä osaksi tutkimusta. (Hakala & Vesa 2013, 223–239.)

Uuden tiedon tuottaminen mahdollistetaan monipuolisten aineistojen hyödyntämisen kautta, eikä sosiaalisen median tutkiminen ole tästä poikkeus. Sosiaalisen median ja siihen liittyvien erilaisten alustojen hyödyntäminen voi siis parhaimmillaan tuottaa uutta tietoa ja nostaa esiin uudenlaisia havaintoja. (Kosonen, Laaksonen, Rydenfelt & Terkamo-Moisio 2018, 117.) Internetin keskustelupalstat tuovat niissä keskustelevien ihmisten esittämät arvokäsitykset ja mielipiteet kaikkien nähtäville (Hakala & Vesa 2013, 223; Laaksonen & Matikainen 2013, 208).

Verkkokeskustelut eroavat kasvokkain tapahtuvista keskusteluista muun muassa siten, että verkkokeskusteluihin voi osallistua omalla ajallaan eikä keskusteluun osallistuminen siis vaadi välitöntä huomiota. Keskustelijoilla on aikaa lukea keskusteluun aiemmin lähetetyt kommentit ja samalla pohtia, mitä omalla kommentilla halutaan tuoda esille. (Tiene 2000, 11–12.)

4.2 Tutkimuksen aineiston kerääminen ja rajaaminen

Tämän tutkimuksen aineiston muodostaa Vauva.fi-keskustelupalstalta valittujen keskustelujen kommentit. Aineisto kerättiin helmikuussa 2023. Aineiston muodostavat keskustelupalstat ovat luotu Vauva.fi-keskustelupalstalle vuosien 2017–2023 välisenä aikana, poikkeuksena yksi keskustelu joka oli vuodelta 2009. Laaksosen ja Matikaisen (2013, 203) mukaan verkkokeskusteluja

kerätessä voidaan verkkokeskustelut valita joko manuaalisesti tai automaattisesti. Manuaalisessa valitsemisessa tutkija itse valitsee verkkokeskustelujen joukosta parhaiten omaan tutkimukseensa sopivat keskustelut ja tekee niiden tallentamisen itse. (Laaksonen & Matikainen 2013, 203.) Kun esimerkiksi diskurssianalyysin aineistoa kerätään manuaalisesti, on tutkijan vastuulla arvioida mikä on tutkimuksen kannalta tärkeää ja mikä ei (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2018, 266.) Tämän aineiston keskustelut on kerätty manuaalisesti ja täysin harkinnanvaraisesti tutkijan toimesta.

Tämän tutkimuksen analysoitava aineisto on pelkästään kirjoitettu kieli, eikä analyysin kohteeksi sisällytetä esimerkiksi kuvia ja videolinkkejä, joita Vauva.fi-keskustelupalstalla myös esiintyy. Jokista, Juhilaa ja Suonista (1999,18) mukaillen analyysissa tullaan keskittymään niihin merkityksiin, joita keskustelun osallistujat tuovat todeksi sanavalinnoillaan (Jokinen, Juhila & Suoninen 1999, 18). Aineiston kerääminen alkoi syöttämällä Vauva.fi-keskustelupalstan avoimeen hakukenttään ennalta valittuja hakusanoja, jonka jälkeen siirryttiin tarkastelemaan ensimmäisiä hakutuloksia. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2018, 266) mukaan tutkija tarkastelee kerättyä aineistoa pyrkimyksenä nostaa esiin erilaisia havaintoja ja teemoja, joita aineiston perusteella voidaan muodostaa. Havaintojen perusteella tutkija luo analyysissa erilaisia teemoja, koodauksia ja luokitteluja. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2018, 266.)

Tämän tutkimuksen aineiston keräämisessä hakusanoina oli pojat, poikien rooli, pojat koulussa, pojat ovat, tytöt, tyttöjen rooli, tytöt koulussa, tytöt ovat, tytöt ja pojat. Keskusteluja tarkastellessa pyrittiin näkemään kommentteja, joissa kuvattiin tyttöihin ja poikiin liittyviä sukupuolirooleja. Tässä yhteydessä ”kommentilla” tarkoitetaan yhden henkilön lähettämää vastausta viestiketjussa. Tämän tutkimuksen aineiston kommenttien pituus vaihteli yhdestä lauseesta yli kahteenkymmeneen lauseeseen. Aineiston keräämistä helpotti se, että samasta keskustelusta saattoi löytää kommentteja sekä pojista että tytöistä. Aineistoon valittiin erityisesti kommentteja, joissa puhuttiin tytöistä ja pojista yleisesti ja muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta aineistoon ei valikoitunut kommentteja, joissa selvästi puhuttaisiin kommentoijasta itsestään tai hänen omista lapsistaan. Tällä karsimisella pyrittiin löytämään kuvauksia siitä, millaisena kommentoija näkee muut ihmiset.

Kommentit valittiin tutkijan harkinnan mukaan. Keskustelun sopivaksi tulkitut kommentit kopioitiin sanatarkasti ja liitettiin tyhjälle Word-asiakirjalle. Tässä vaiheessa muistiinpanoja tehtiin vain satunnaisesti, sillä tarkoituksena oli analysoida kommentteja mahdollisimman paljon vasta teemoitteluvaiheessa. Vauva.fi-keskustelupalstan avoin hakukenttä ei tue tarkennettua hakua, eli hakutuloksia ei voitu rajata ja hakutulosten relevanssi vaihteli muun muassa uusimmasta keskustelusta suosituimpaan keskusteluun. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston koko ei tarvitse

olla mittava jotta voidaan saadaan muodostettua tuloksia tutkittavasta aiheesta. Pieneksikin tulkittu aineisto voi parhaimmillaan muodostaa merkittäviä tuloksia. (Jokinen, Juhila & Suoninen 1999, 43; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 266) Tutkimuksessa siis päädytään löytämään yleisiä ja laajempia merkityksiä aineistosta kumpuavista pienistäkin havainnoista (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2018, 266). Tämän tutkimuksen aineiston kerääminen lopetettiin, kun tutkijan käsityksen mukaan aineiston perusteella voitaisiin muodostaa tulkintoja keskustelupalstalla keskustelevien käyttäjien arvoista ja mielipiteistä. Kun aineiston kerääminen päättyi, oli aineistoon kerätty sata kommenttia, neljästätoista eri keskustelusta.

Tässä tutkimuksessa keskusteluista kerättyjä kommentteja kutsutaan kommenttien lisäksi myös selonteoiksi. Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa selonteolla tarkoitetaan niitä kuvauksia, joita tutkimuksessa tarkastellaan. Sana selonteko tulee englanninkielisestä sanasta ”account”. (Suoninen 1999, 20.) Tässä tutkimuksessa keskustelupalstalta kerättyä aineistoa kutsutaan selonteoiksi, kommentteiksi, kuvauksiksi ja diskursseiksi riippuen asiayhteydestä. Termillä ”kuvaus” tai ”kuvaukset” voidaan ilmaista selityksiä tai merkityksiä, joita käyttäjät ovat esittäneet kommentteissaan. (Suoninen 1999, 20). Diskursseilla tarkoitetaan kokonaisuuksia, teemoja ja merkityksiä jotka kumpuavat puhetavoista, sanoista ja kielenkäytöstä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 225).

Kun aineistoa kerättiin ja kommentteja siirrettiin Vauva.fi-keskustelupalstalta Word-asiakirjalle, ne koodattiin kahdella tunnisteella. Kommentit koodattiin kahdella tunnisteella jotta samankaltaiset kommentit pystyttiin selkeästi erottamaan toisistaan. Koodauksen esimerkkinä toimii kommentti ”*Poikien koulukielteisyys ja lukemattomuus on sukupolvien mittaista mallioppimista.*” K12, V53. Kyseisen kommentin perässä koodi K12 tarkoittaa tähän tutkimukseen kerätyn aineiston kahdeksatoista keskustelua. Koodi V53 sen sijaan tarkoittaa merkintätapaa, jolla osoitetaan, että kyseessä on alkuperäisen keskustelun viideskymmeneskolmas kommentti. Jotkin keskusteluista kerätyt kommentit olivat useiden lauseiden mittaisia ja lauseet saattoivat sisältää erilaisia asiasisältöjä. Yhdessä kommentissa saatettiin siis puhua samaan aikaan esimerkiksi pojista, kouluista, tytöistä ja biologisista eroista. Monet pitkät kommentit purettiin useiksi pieniksi kommentteiksi. Näin saatiin yhdestä kommentista useita selontekoja.

Ensimmäisellä analysointikerralla kaikki kommentit luettiin läpi, samalla kirjaten, mitä sukupuoliin kohdistuvia odotuksia, rooleja ja normeja kommentteista löytyi. Analyysia tehdessä jotkin jo aineistoon kerätyt kommentit jätettiin analyysista pois. Tähän päädyttiin esimerkiksi silloin jos kerätyt kommentit eivät syystä tai toisesta sopineetkaan tähän tutkimukseen. Aineistoon luotiin pää-

ja alateemoja mukaillen Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2009, 108) kuvailua teemojen muodostamisesta impressionistisesti eli teemat luodaan aineiston keräämisen ja läpikäynnin aikana saatujen havaintojen mukaan (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 108). Pää- ja alateemat nousivat siis täysin aineiston pohjalta, eikä niitä ollut suunniteltu etukäteen. Analyysin edetessä alateemoja yhdisteltiin toisiinsa, samalla muodostaen suurempia teemakokonaisuuksia. Ensimmäisen analyysikerran jälkeen aineistosta oli löydetty kolmekymmentäviisi erilaista alateemaa. Seuraavassa analysointivaiheessa alateemat käytiin läpi vielä kertaalleen ja lopullisesta aineistosta rajattiin pois sellaiset alateemat, joissa oli vähemmän kuin kuusi kommenttia. Tähän päädyttiin jotta aineistosta saatiin tiiviimpi. Lopullisen aineiston koostaa neljä pääteemaa sekä kaksikymmentäneljä erilaista alateemaa, jotka ovat nähtävillä myöhemmin tulokset-osion taulukossa 1. Kun aineiston kommentteja oli rajattu pois ja toisaalta uusia pienempiä kommentteja luotu, lopullisen aineiston koosti 219 kommenttia.

4.3 Diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä

Diskurssianalyttinen tutkimus on tutkimusta siitä, miten sosiaalista todellisuutta luodaan erilaisten sosiaalisten käytäntöjen kuten keskusteluiden kautta. (Suoninen 1999, 18). Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa huomio kiinnittyy sosiaaliseen kietoutuneisuuteen, jonka mukaan kielen käyttäminen nähdään valintoina. Se, millaiset sanavalinnat ja sävyt valitaan, vaikuttavat siihen, mille asioille annetaan ääni ja millaisen arvolatauksen ne kulloinkin sisältävät. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 66–67.) Sekä puheet että teot ovat kumpikin toimintaa, sillä keskusteluissa sanat ja lauseet ovat tekoja, joilla luodaan sosiaalista todellisuutta. Sanavalinnoilla, äänensävyillä ja joidenkin asioiden sanomatta jättämisellä voidaan tuoda julki arvoja siitä, mitkä asiat ovat hyväksytyjä ja mitkä eivät. (Juhila & Suoninen 1999, 238; Suoninen 1999, 18–19.) Diskurssitutkimuksen kautta voidaan saavuttaa tulkintoja yhteiskunnallisia ja kulttuurisia ilmiöstä (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 13). Kielenkäyttöä tutkiessa voidaan esimerkiksi saavuttaa tietoa siitä, millaiset valtasuhteet yhteiskunnassa vallitsevat ja miten niitä ylläpidetään kielenkäytön kautta (Taylor 2013, 10).

Keskeiseksi motiiviksi diskurssianalyttisessä tutkimuksessa nousee pyrkimys ymmärtää, mitä eri sanojen käytöllä tuodaan julki ja millaista todellisuutta niiden avulla luodaan ja ylläpidetään (Suoninen 1999, 19; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2018, 225). Kielellisessä toiminnassa, kuten keskustelussa, edes keskusteluun osallistuvat osapuolet eivät voi saavuttaa ymmärrystä siitä, millaisen merkityksen heidän käyttämät sanavalinnat kulloinkin luovat (Suoninen 1999, 33; Taylor 2013, 18). Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa myös tutkijan on miltei mahdotonta riisua omat arvonsa ja motiivinsa, vaikka tekstiä yrittäisi tulkita kuinka objektiivisesta näkökulmasta tahansa.

Diskurssianalyysi on aina kontekstisidonnaista ja niin tutkijan esittämät tutkimustuloksetkin tulee nähdä tulkintana (Suoninen 1999, 33.)

Diskurssianalyysissä tulkinnan kohteeksi otettavia kuvauksia kutsutaan selonteoiksi. Selonteot ovat päällisin puolin vain tekstikatkelmia tai kuvailuja, mutta diskurssianalyysin näkökulmasta ne sisältävät merkityksiä ihmisten arvoista, uskomuksista ja mielipiteistä. (Suoninen 1999, 20; Taylor 2013, 17.) Diskurssianalyttinen tutkimus tarkastelee kielellisten sopimusten roolia ajattelun ja toiminnan ohjaajana (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2018, 225). Diskurssianalyysissä on luonteenomaista, että yksittäisistä havainnoista voidaan muodostaa suurempia tulkinnallisia merkityksiä. Tarkastelussa onkin, millaisia seurauksia eri sanankäänteillä kulloinkin rakennetaan (Suoninen 1999, 18).

Tässä tutkimuksessa analysoitavaa aineistoa tutkitaan mukailien kriittistä diskurssianalyysia. Kriittinen diskurssianalyysi keskittyy toiminnassaan tuomaan ilmi millaisia puheiden ja tekstien kautta rakentuneita epäkohtia, kuten valtasuhteita ja sukupuolten välistä epätasa-arvoa, yhteiskunnassa esiintyy. Kriittisessä diskurssianalyysissä tutkija pyrkii neutraalin esitystavan sijasta tuomaan puheenvuoron tavoin esille epäkohtia. (Pynnönen 2014, 28–29.) Juhila (2016, 418) on tarkastellut diskurssianalyttisessä tutkimuksessa esiintyviä erilaisia tutkijan positiota, joiden näkökulmien kautta tarkastellaan tutkimusaineistoa. Asianajaja-positiossa tutkijan analyysiä ohjaa pyrkimys muuttaa joku asia ja vastaavasti saavuttaa jotain uutta. Asianajaja-positiossa tutkija pyrkii siis tarkastelemaan aineistoa taustanaan tietämys jonkun asian epäoikeudenmukaisuudesta. (Juhila 2016, 418.) Tässä tutkimuksessa pyritään soveltaa vastaavaa asianajajan positiota, pyrkimyksenä esittää tulokset niin objektiivisesti kuin vain mahdollista.

4.4 Tutkimuksen eettiset kysymykset

Tutkimuksen eettisiin perusteisiin lukeutuu yksilön oikeus päättää osallistua tai olla osallistumatta tutkimukseen (Turtiainen & Östman 2013, 56; Kosonen ym. 2018, 117). Wilkinson ja Thelwall (2011, 287) kuitenkin esittävät, että internetissä julkisesti kaikkien saatavilla olevien keskusteluiden kohdalla tämä ei ole välttämätöntä, saati edes mahdollista. Vaikka lupaa keskustelun käyttämiseen ei voida aina pyytää tulee tutkijan aina pyrkiä huolehtimaan tutkittavien yksityisyydensuojasta. (Wilkinson & Thelwall 2011, 287.) Suostumus tutkimukseen osallistumisesta on kuitenkin välttämätön tilanteissa, joissa kerätty tieto voi asettaa kirjoittajan epäedulliseen valoon. Tutkijan on hyvä esimerkiksi pohtia, onko eettisesti oikein käyttää kirjoittajan jakamaa tietoa tämän mielenterveydellisestä tilasta, jonka tämä on kirjoittanut tarkoituksenaan osallistua keskusteluun, eikä tutkimukseen. (Turtiainen & Östman 2013, 56.) Tutkimuksessa ei tule siis käyttää tietoa, joka

loukkaa tutkittavan identiteettiä tai yksityisyyttä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2018, 186). Tässä tutkimuksessa tarkoituksella vältettiin sellaisten kommenttien keräämistä, joissa esiintyi kommentoijan kertomus hänen perheestään tai sisälsi muita henkilökohtaisia kuvauksia kommentoijan elämästä.

Nimimerkkien anonymisointi ja tunnistetietojen poistaminen ovat tutkimukseen otettavien keskusteluiden valikoimisen lisäksi hyviä lähtökohtia suojella tutkittavien yksityisyyttä. (Kosonen ym. 2018, 117–121.) Keskusteluihin osallistuessaan käyttäjällä itsellään on mahdollisuus rajata kuinka paljon ja mitä tietoja hän haluaa itsestään jakaa internettiin. Myös anonymyminä tai pseudonyymin turvin keskusteluihin osallistuminen luo käyttäjälleen turvan olla tulematta tunnistetuksi. (Laaksonen & Matikainen 2013, 195.)

Nimimerkkien ja tunnistetietojen poistaminenkaan harvoin kuitenkin riittää nollaamaan täysin keskustelujen seurattavuutta, sillä ovathan julkiset internetkeskustelut löydettävissä netissä pelkän tekstisisällön avulla (Kosonen ym. 2018, 121). Vauva.fi-keskustelupalstalla käyttäjät käyttävät suurimmaksi osin ”vierailija”-tunnusta osallistuessaan keskusteluihin, joten käyttäjät säilyttävät anonymiteettinsa melko hyvin. Tämän tutkimuksen aineiston kommentit on kaikki tehty ”vierailija”-tunnuksen kautta, eli analyysissä käytetyt kommentit eivät johda kenenkään henkilökohtaiseen nimimerkkiin.

Pyrkispä tutkija kuinka objektiiviseen näkökulmaan tahansa, vaikuttavat hänen henkilökohtaiset arvot ja motiivit niin tutkittavan aiheen valintaan kuin tuloksien analysointiin. Diskurssianalyysin tutkimuskysymykset ja tulokset tulee kumpikin nähdä tulkintana. (Jokinen, Juhila & Suoninen 1999, 33–42.) Koska aineisto on kerätty tutkijan omalla manuaalisella valinnalla, on aina mahdollista että tutkijan henkilökohtaiset arvot ja mielipiteet tutkittavasta aiheesta vaikuttavat tutkijan käsitykseen siitä, mitkä asiat ovat tutkimuksen kannalta relevantteja. Tutkija siis joutuu tekemään tutkimukseen liittyvät päätökset omien havaintojensa perusteella (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2018, 164). Tässä tutkimuksessa tutkija on päättänyt niin tutkimuksen aiheen, tutkittava kohteen kuin sen aineistonkin. Tämä voi heikentää tutkimuksen tulosten luotettavuutta ja yleistettävyyttä.

5 Tulokset

Aineisto koostuu neljästä pääteemasta: pojat, tytöt, yhteiskunta ja koulu sekä koti ja lähipiiri. Pääteemat jaettiin vielä kahteen ryhmään, esittäviin teemoihin ja selittäviin teemoihin. Pojat ja tytöt muodostavat niin kutsutun esittävän teeman, joka luotiin aineiston perusteella. Esittävä teema pyrkii tuomaan esille niitä sukupuolirooleja joita keskustelupalstalta kerätyissä keskusteluissa kohdistettiin poikiin ja tyttöihin. Tarkastellessa keskustelupalstalta kerättyjä keskusteluja, esiin tulevat sukupuoliroolit koskevat juurikin poikia ja tyttöjä. Tästä syystä esittävät teemat jakaantui käsittelemään poikia ja tyttöjä, eikä yleisesti ottaen lapsia. Esittävät teemat pyrkivät vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen.

Selittävät teemat luotiin tarkastelemalla aineistoa pyrkien selvittämään, mitkä asiat vaikuttavat tai ovat osasyynä keskusteluissa esiin tulleisiin sukupuolirooleihin. Kun keskustelupalstalla käytiin keskustelua poikien ja tyttöjen sukupuoliroolien muodostumisesta, mainittiin suorasti tai epäsuorasti yhteiskunta, koulu, koti ja lasten lähipiiri. Selittävien teemojen pyrkimys on tuoda esiin tekijöitä, jotka selittävät keskustelupalstalta kerätyistä keskusteluista löytyviä sukupuolirooleja. Selittävät tekijät pyrkivät tuomaan esille toisen tutkimuskysymyksen tulokset. Taulukko 1 esittelee keskustelupalstalta kerättyjen keskusteluiden perusteella luodut teemat, niihin liittyvät diskurssit, sekä diskurssien koon. Taulukossa suluissa oleva arvo osoittaa kuinka monta kommenttia kukin diskurssi sisältää.

Taulukko 1. Keskustelupalstalta kerättyjen kommenttien perusteella luodut esittävät ja selittävät teemat sekä sulkeissa niiden sisältämien kommenttien määrä

Esittävä teema	Esittävä teema	Selittävä teema	Selittävä teema
Pojat	Tytöt	Yhteiskunta ja koulu	Koti ja lähipiiri
Pojat ovat peliaddikteja (10)	Tytöt eivät riehui (6)	Tulkinnat biologisista eroista (16)	Isät eivät motivoi poikia (14)
Pojat menestyvät huonosti koulussa (9)	Tytöt ovat hyväkäyttöisiä (10)	Yhteiskunnalliset sukupuoliroolit (7)	Poikien ongelmat lähtöisin kotoa (11)
Pojat machoilevat (8)	Työiltä vaaditaan hyvää käytöstä (6)	Ongelma löytyy koulusta (9)	Kavereiden vaikutus käytökseen (6)
Pojat ovat heikkoja lukemisessa (10)	Tytöt menestyvät hyvin koulussa (9)	Koulu on epätasa-arvoinen (7)	
Pojat ovat oman onnensa nojassa (11)	Tytöt ovat mallioppilaita (6)		
Pojat ovat huonosti käyttäytyviä (22)	Tytöt voivat huonosti (9)		
Pojat eivät arvosta koulumenestystä (10)			

Pojat tarvitsevat holhoamista (7)			
Pojat ovat poikia (11)			
Pojat käyttäytyvät hyvin (6)			

Tuloksista esitellään seuraavaksi esittävät diskurssit, jonka jälkeen siirrytään selittävien diskurssien tarkasteluun. Tulokset pyritään tuomaan esille esittelemällä diskurssiin voimakkaasti vaikuttaneet selonteot samalla tuoden ilmi, mitä niitä tarkastelemalla on saatu selville.

5.1 Esittävät diskurssit

Esittävät diskurssit pyrkivät vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen eli millaisia kouluikäisiin lapsiin kohdistuvia sukupuolirooleja keskustelupalstan keskusteluissa ilmenee. Keskusteluista kerätyistä kommentteista nousi esiin kaksi suurta toimintaa kuvaavaa teemaa: diskurssit kouluasuoriutumisen ja käyttäytymisen. Seuraavaksi käydään läpi esittävät diskurssit tarkastellen erilaisia aineistossa nousevia selontekoja.

5.1.1 Poikien heikon kouluasuoriutumisen diskurssi

Vauva.fi-keskustelupalstalta kerätyissä kommentteissa toistui diskurssi poikien heikosta kouluasuoriutumisesta, joka tuotiin ilmi muun muassa koulumenestyksen arvostamisen vähyytenä ja vastaavasti koulussa hyvin menestyvien poikien syrjimisestä. Poikien heikkoon kouluasuoriutumiseen liitettiin keskusteluissa myös lukutaidon ja lukuinnon puutteita. Keskusteluissa tuli esille että poikien puutteellinen lukutaito koettiin liittyvän oppitunneilla keskittymisen ongelmiin. Keskusteluissa toistui käsitys pojista, jotka eivät pidä koulumenestystä tärkeänä ja joilla on keskittymisen ongelmia ja puutteita lukutaidossa. Tällaiset pojat eivät keskusteluissa esiintyneiden asenteiden mukaisesti nähneet koulumenestystä arvostavia poikia hyvässä valossa.

Olen kyllä huomannut poikien hermostuneisuuden lisääntyneen. Se näkyy myös lähimuistissa ja sitä kautta lukutaidon heikkenemisenä. Ja jos ei osaa kunnolla lukea, koulussa on vaikea olla. K3, V11

Pojat ei pärjää koulussa, koska poikien keskinäinen kulttuuri ei kannusta ottamaan koulua tosissaan. K12, V3

Voidaan tosiaan miettiä mistä johtuu se, ettei poikien keskuudessa peruskoulussa koulumenestystä arvosteta. Päinvastoin hyvin koulussa menestyviä poikia kiusataan ja solvataan. K2, V115

Poikien koulukielteisyys ja lukemattomuus on sukupolvien mittaista mallioppimista. K12, V53

Keskusteluista nousi esiin käsitys siitä, että pojat olisivat omaksuneet sekä vanhemmiltaan, että ”isommiltaan”, ettei koulusuoriutumisella ole väliä. Myös poikien lukemattomuudelle tarjottiin syyksi mallioppimista tai pikemminkin sen vähyyttä. Kaverisuhteiden merkitys koettiin vaikuttavan poikien koulusuoriutumiseen. Keskusteluissa esiintyi käsitys siitä, että jos kaveriporukan keskuudessa ei kannusteta ryhmän jäseniä koulunkäyntiin, toimivat pojat sen mukaisesti. Poikien tekemiin valintoihin vaikuttaa siis sekä vertaisensa että roolimallien tarkastelu. Poikien huonon koulusuoriutumisen syyksi nousi siis mallioppiminen ja kavereiden miellyttäminen.

Keskusteluissa poikien huonoon koulusuoriutumiseen yhdistettiin poikiin kohdistuneet odotukset. Keskusteluissa nousi esiin, että pojilta ei toisaalta odoteta mitään, mutta kuitenkin heidän passiivisuuteensa tulisi puuttua. Pojat saavat koulussa jatkuvasti aikuisilta tukea ja apua, mutta tästä huolimatta pojat eivät jostain syystä menesty koulussa. Poikien koulusuoriutumiseen liittyy siis paljon ristiriitaisia asenteita. Pojilta ei odoteta mitään ja kuitenkin pojilta odotetaan kaikkea.

Pojilta odotetaan liian vähän ja se on karhunpalvelus kaikille. K13, V27

Niin eikö ole mielenkiintoista, että rakenteet, yhteiskunta ja työelämä suosii poikia ja miehiä ja SILTI ne eivät pärjää täällä. K2, V11

Lukemattomia poikia kyllä kädestä pitäen maanitellaan lukemaan ja kehutaan maasta taivaisiin, jos saavat jonkin selkokirjan tavattua läpi. K13, V12

Pojissa ei vaan arvosteta hyviä kouluarvosanoja ja pojilta ei muutenkaan selvästikään odoteta mitään hyvää, vain pelkkää ”pojat on poikia” -väheksymistä. K6, V71

Poikien koulusuoriutumiseen liittyvissä kommentteissa poikien suoriutumisen rima oli asetettu matalalle. Keskusteluissa tuli esille että opettajat sallivat poikien suoriutuvan tehtävistä vain vähimmäisvaatimuksia hipoen. Peruskoulutasolla poikien harteille ei ole siis asetettu odotuksia menestyjän manttelista. Toisaalta keskusteluissa esitettiin näkemys siitä, ettei poikien tarvitsisi taistella menestyäkseen siksi, koska tulevaisuuden työelämä nähdään suosivan miehiä.

Keskusteluissa toistuu diskurssi poikien huonosta käytöksestä liittyen erityisesti koulukontekstiin. Keskusteluissa liitettiin poikien huonoon koulussa käyttäytymiseen työrauhan häiritseminen, levoton käyttäytyminen ja sääntöjen rikkominen. Keskusteluissa toistuu myös maininnat siitä, että pojat useimmiten saavat huonoja ideoita ja päätyvät toteuttamaan ne. Tämä käyttäytyminen ei tosin rajaudu pelkästään koulukontekstiin vaan myös vapaa-aikaan. Poikien huonoa käytöstä myös vahvistetaan tuomalla keskusteluun esille hyväkäyttöiset tytöt.

Pojilta harvoin odotetaan edes työrauhan antamista muille. Häiriköivä, huonoja arvosanoja saava poika on vain normaali poika. K13, V50

Jos vaaditaan vähänkin keskittymistä ja pitkäjänteisyyttä, eivät pojat siihen kykene, vaan alkaa riehuminen ja häiriköinti. K3, V1

Opiskelussa tarvitaan itseohjautuvuutta ja se puuttuu monilta pojilta, tehdään vaan mitä porukan älyttömin keksii. Pojat häiritsevät koko ryhmän opiskelua, tytöt eivät juuri koskaan.” K11, V18

Iso osa pojista säheltää ja kokeilee kaikkea typerää ja vaarallista. Ja vastaavasti iso osa tytöistä ovat paljon rauhallisempia ja heille ei tule edes mieleen kokeilla hypätä varaston katolta lumihankeen. K5, V7

Poikien huonoa käytöstä normalisoidaan. Enemmistöä pojista pidetään riehakkaina oppilaina, jotka häiritsevät kaikkien luokassa olevien keskittymistä. Selonteoissa tulee ilmi, että poikien häiritsevä käytös ei useinkaan ole yksilötasoisista toimintaa, vaan usein häiritsevä käytös edellyttää joko ryhmän jäsenten siihen osallistumista tai vähintäänkin sen hyväksymistä ja ylläpitämistä. Poikien huonoa käytöstä vahvistaa kontrasti hyvin käyttäytyvistä tytöistä. Näiden kahden toisistaan vastakkaisten rooliodotusten vertaaminen toisiinsa edistää sukupuoliroolien polarisoitumista.

Poikien heikon koulusuorituksen diskurssia kehystää vastaavasi diskurssi poikien hyvästä käyttäytymisestä ja hyvästä koulumenestyksestä. Tässä diskurssissa tuodaan sanallisesti näkyväksi niitä sosiaalisia valtarakenteita, jotka koulussa vallitsee. Kyse on siitä, kenellä on valtaa ja kuka on hyväksytty. Koulussa hyvin suoriutuvat ja hyväkäyttöksiset pojat näissä kuvauksissa asettuvat hierarkian pohjalle. Keskusteluissa toistuu diskurssi siitä, etteivät hyvin koulussa menestyvät pojat ole suosittuja, tytöt eivät ole heistä kiinnostuneita ja he ovat kilttejä ja puolustuskyvyttömiä.

Toki on paljon rämäpäisiä tyttöjä ja varovaisia poikia, mutta he ovat vähemmistössä. K5, V7

Hyviä arvosanoja saavaa poikaa pidetään helposti nörttinä ja hikipinkona, sellaisen maineen saanut poika onkin alttiimpi koulukiusaamiselle ja sosiaaliselle eristämiselle. K6, V71

Pojat eivät pärjää koulussa, koska tytöt eivät tykkää koulussa hyvin pärjäävistä pojista, vaan raggareista t. toinen ope. K3, V30

Näkeehän sen täälläkin kuinka kilttejä miehiä halveksitaan ja mitä nämä kiltit miehet ovat muuta kuin hetki sitten olleita kilttejä poikia. K3, V5

Poikien hyvään koulumenestykseen keskusteluissa liitetään alttius joutua kiusaamisen kohteeksi. Keskusteluissa tuli ilmi, että mikäli suurin osa pojista ei suoriudu koulussa hyvin, eikä koulunkäyntiä arvosteta, nousee vastakohtana koulussa hyvin suoriutuvat pojat valtavirrasta

poikkeavina oppilaina. Poikien kaveriporukat merkitsevät pojat joko ryhmän jäseniksi tai ryhmään kuulumattomiksi. Keskusteluissa mainitaan koulussa menestyvien poikien olevan vähemmistössä ja olevan alttiita sosiaaliselle eristämislle. Tämän asetelman muodostaa koulussa vaikuttavat ryhmät, ja niissä vallitsevat asenteet ja roolikäsitykset.

5.1.2 Poikien huonon käytöksen diskurssi

Keskusteluissa perustellaan poikien huonoa käyttäytymistä ”Pojat ovat poikia.” -narratiivin kautta. Keskusteluissa poikien huonoksi käytökseksi lukeutui poikien villit leikit, keskittymiseen liittyvät ongelmat ja yleinen ylivilkkaus. Useassa keskustelussa edellä mainittuihin toiminnan tapoihin liitettiin ”pojat ovat poikia”-sanonta, jonka avulla toiminta nivottiin osaksi poikien ”tyypillistä käyttäytymistä”. Mielenkiintoista on, että tätä sanontaa käytettäessä poikien käytös sekä sallittiin että osin myös tuomittiin, sillä sanonnan ympärillä olevaan diskurssiin liittyi keskustelijoiden kyseenalaistava pohdintaa siitä, millaisia vaikutuksia kyseessä olevan sanonnan käytöllä voi olla poikien käytökseen.

Osa pojista ei pärjää, koska heiltä ei ole edes vaadittu hyvää käytöstä, tunnollisuutta ja taitoa rauhoittua, vaan on kasvatettu asenteella ”antaa riehua, pojat ovat tuollaisia”. K8, V21

Poikia pidetään lapsellisina jonneina ja heidän annetaan p*rsellä koska ”pojat ovat poikia”. K8, V14

Minä oikeastaan luulen, että ”pojat ovat poikia” sanonta saattaa jopa lisätä poikien villiä käyttäytymistä, koska tuon kuultuaan he arvelevat, että näin heidän pitääkin käyttäytyä, tehdä kaikkea vaarallista ja rikkoa sääntöjä. K5, V16

Tuohan johtuu nimenomaa siitä, että poikien sähellystä katsotaan läpi sormien. K5, V18

”Pojat ovat poikia”-sanonta osoittaa, että poikien huono käytös katsotaan sukupuolittaiseksi toiminnaksi, sillä toiminnan yhteydessä keskustelijat päivittelevät toiminnan olevan tekijän sukupuoleen kohdistuvien sukupuolirooliodotusten mukaista. Poikien huono käytös koetaan siis olevan pojille tyypillistä toimintaa. Useassa selonteossa esitetään, että poikien huonon käytöksen salliminen ja ”pojat ovat poikia”-sanonnan ylläpitäminen voi luoda pojille vääristyneen käsityksen siitä, miten poikien tulisi käyttäytyä.

Keskusteluissa esiintyi myös puhetta poikien ”machoilevasta” käyttäytymisestä, joka näkyi tyttöjen huomion tavoittelemisena, kilpailuhenkisytenä ja pyrkimyksenä saavuttaa suosiota. Samaan keskusteluun liitettiin poikien kaverisuhteiden merkitys, jonka vaikutus korreloi myös koulumenestyksen kanssa. Poikien ”machoileva” käyttäytyminen tulkittiin huonoksi

käyttäytymiseksi, koska siitä puhuttaessa siihen liitettiin negatiivisia seuraamuksia kuten kouluasuoriutumisen heikkenemistä. Poikien valta-asemaa myös vahvistettiin keskusteluissa vertaamalla suosittuja poikia ei-suosittuihin poikiin.

Tytöt ovat motivaattori kaikille pojille (tai olivat joskus, nykyisin pelit saattavat mennä edelle) ja kukaan poika ei jaksaisi harrastaa mitään, jos sen takana ei olisi ajatus saada tyttöjä ihailemaan itseä. K1, V50

Sen sijaan ihailtavana pidetään luokan mölyapinaa ja sekopäätä, joka saa kavereita, tyttöystäviä ja suosiota ja jonka koulumenestyksessä ei ole kehumista. K6, V71

Liikunnasta pojat tykkäävät tasan siksi, että siellä saa verrata tuloksia ja peleissä voi voittaa ja hävitä. K11, V74

Suomessa on monessa tilanteessa liikaa machoilua ja siitä kärsii pojat itse. K12, V3

Poikien ”machoilevaan” käytökseen liitettiin kilpailuhenkisyys, suosion tavoittelu ja tyttöjen kiinnostuksen herättäminen. Keskusteluissa poikiin liitetyt ”machoilu”-kuvaukset osoittavat, että tyttöjen huomion tavoittelu nähdään ”machoilevien” poikien toiminnan tavoitteena. Suosittuna poikana pidetään poikaa, joka urheilee, vitsailee ja saa osakseen tyttöjen ihailua. Tietyllä tapaa ”machoileva” poika on siis kuvaus pojista ja nuorista miehistä, joita nuorten kuluttamassa mediassa tuotetaan. Poikien suositteluntavoittelu valitettavasti saattaa tapahtua koulumenestyksen kustannuksella. Kuten aikaisemmissa tuloksissa jo esitettiin, kaverit osoittavat mitkä asiat ovat hyväksytyjä ja mitkä eivät.

Monessa keskustelussa poikien huonoon käytökseen etsittiin syytäksi videopelien pelaaminen. Poikien nähdään alttiina koukuttumaan videopelaamiseen. Keskusteluissa tulee ilmi, että poikien lukemattomuutta perustellaan esimerkiksi sillä, että pelit vievät poikien vapaa-ajan eikä lukemiselle ole aikaa ja paikkaa. Poikien pelaaminen liitettiin suoraan syyksi poikien heikkoon lukuintoon ja keskittymisongelmiin. Selonteoissa toistui myös pohdintaa vanhempien vastuullisesta roolista asettaa rajat poikien pelaamiselle. Rajojen puutteessa poikien annetaan pelata liikaa ja vanhemmat rauhoittavat lasta tarjoamalla puuhaa videopelien parista.

Sanonpahan vaan että elektroniset pelit ovat kaiken pahan takana. Pojat koukuttuvat peleihin herkemmin. K3, V2

Viime vuonnahan on tutkittu ja pojista 63% lukee ainoastaan pakosta, sitten ihmetellään miksi menee huonosti, ehkä videopelit osasyynä. K11, V30

Pojilla on paljon energiaa, jota pitäisi päästä purkamaan. Vanhemmat lykkäävät pelikoneen käteen ja vievät autolla kouluun sen sijaan, että pojat pääsisivät purkamaan energiaa. K3, V92

Miksi poikien annetaan pelata liikaa. Tässä se suurin syy on poikien syrjäytymiseenkin.
K10, V5

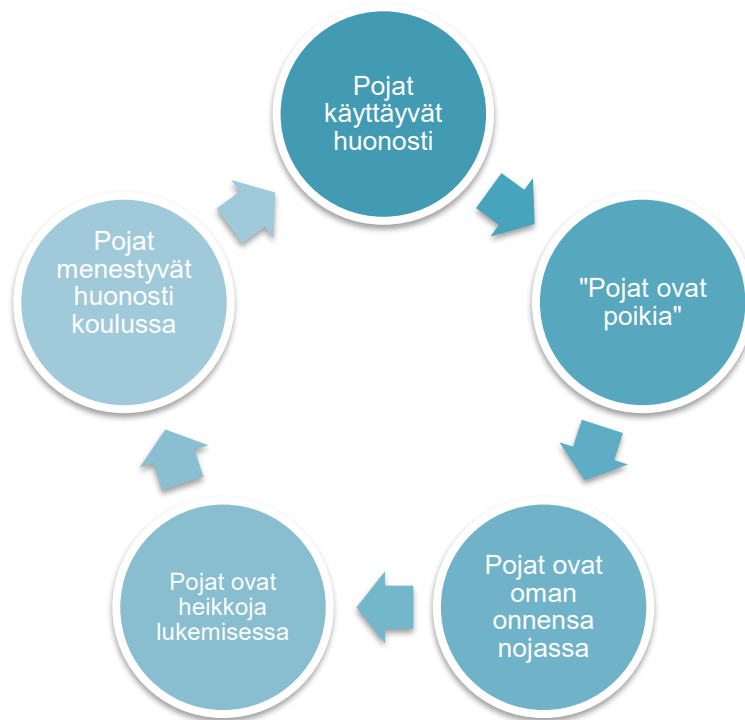
Poikien videopelaaminen jäi poikien käyttäytymiseen liittyvässä diskurssien kokonaisuudessa verrattain pieneksi alateemaksi, mutta sen kautta kuitenkin pyrittiin selittämään merkittäviä ilmiöitä. Poikien videopelaamisen alateemaan liittyy vahvasti keskustelijoiden jakama hämmennyksen kokemus. Keskusteluissa poikien videopelaamista kuvaavissa selonteoissa keskustelijat tuovat esiin videopeleihin liittyviä ongelmia, mutta kuitenkin vain yleisellä tasolla ja epävarmoin sanankääntein. Huoli videopelien merkitysarvosta poikien kokemusmaailmassa nousee myös selonteossa, jossa tarjotaan poikien syrjäytymisen syyksi videopelaamista.

5.1.3 Yhteenveto poikiin liittyvistä diskursseista

Keskustelupalstalta kerätyt poikiin liittyvät diskurssit muodostuivat kahdeksi diskurssiksi: poikien heikon koulusuoriutumisen diskurssiksi ja poikien huonon käytöksen diskurssiksi.

Keskustelupalstalta kerätyissä kuvauksissa pojat suurimmaksi osaksi nähtiin riehakkaina lapsina ja huonoina oppilaina. Vapaa-ajalla pojat käyttivät liikaa aikaa videopelien parissa tai leikkivät liian riehakkaita leikkejä. Poikien lukemisen passiivisuus nähtiin negatiivisena ilmiönä, joka koettiin myös selittävän keskittymisen ongelmia oppitunneilla. Poika, jolla on puutteita lukutaidossa ja jolle kirjojen lukeminen on vierasta, saattaa kohdata haasteita pientenkin koulutehtävien suorittamisessa.

Pojilla suosion tavoittelu nähtiin olevan suuremmissa arvossa kuin koulumenestys. Selonteoissa tuli esiin, että pojat ovat alttiina omaksumaan oman kaveriporukan asenteet ja käyttäytymisen mallit. Jos kaveriporukassa vallitsee asenne, jossa koulunkäyntiä ei arvosteta, ei poika tällöin panosta omaan koulunkäyntiinsä. Asenteen mukaisesti koulussa hyvin menestyvät pojat nähdään ulkopuolisina suhteessa siihen ryhmään, jotka eivät piittaa koulunkäynnistä. Keskusteluissa poikien nähtiin sekä tarvitsevan paljon tukea, mutta myös olevan vailla odotuksia hyvästä käytöksestä ja koulussa hyvin suoriutumisesta. Suurimmaksi sallivaksi asenteeksi poikien käytökselle nousi ”pojat ovat poikia”-asenne, jonka myötä poikien käytös on hyväksyttyä käytöstä kyseiselle sukupuolelle. Kuviossa 1 esitetään kuinka keskusteluissa nousseet poikien heikon koulusuoriutumisen diskurssit muodostavat kehämäisen jatkumon, jossa toiminta jatkuu samanlaisena.

Kuvio 1 Keskustelupalstalta kerättyjen kommenttien perusteella luotu poikien heikon koulusuoriutumisen jatkumon kehä

Poikien heikon koulusuoriutumisen kehä lähtee siitä, että pojat käyttäytyvät oppitunnilla huonosti. Mikäli opettaja laiminlyö oppilaiden torumisen ja katsoo käytöstä läpi sormien läpi ”pojat ovat poikia”-asenteella, ei poikien käytös keskeydy. Silloin kun poikien huono käytös jatkuu samanlaisena, pojat jäävät vaille tarvitsemaansa ohjausta. Koska poikien käyttäytymiseen ei puututa, saattaa lukutaidoiltaan heikot pojat jäädä huomaamatta. Oppilaalla, jolla on lukutaidossa haasteita, voi olla vaikeaa keskittyä koulussa. Keskittymisen ongelmat johtavat siihen, ettei myöskään koulunkäynti kiinnosta eikä oppilas suoriudu koulussa hyvin. Koska luokassa on oppitunnin aikana pakko olla ja jos koulutyö ei kiinnosta, kanavoituu oppilaan energia häiriökäyttäytymisenä ja levottomuutena. Mikäli kehän sisältämiin toiminnan muotoihin ei puututa, toiminta tulee jatkumaan samanlaisena.

5.1.4 Tyttöjen hyvän koulusuoriutumisen diskurssi

Tyttöjen hyvä koulusuoriutuminen toistui useissa keskusteluissa. Vallitsevana diskurssina nousi oletamus siitä, että tytöt ovat hyviä koulussa. Tyttöjen käyttäytyminen nähtiin myös olevan soveliaista ja kouluun hyvin sopivaa. Tyttöjen hyvää koulussa suoriutumista myös korostettiin vertaamalla tyttöjen ja poikien suoriutumista keskenään, joka sai tytöt näyttämään entistä paremmilta oppilailta ja pojat huonommilla. Tällä vahvistettiin samanaikaisesti diskurssia poikien heikosta koulusuoriutumisesta sekä diskurssia tyttöjen hyvästä koulusuoriutumisesta.

Tytöt olivat todella hyviä koulussa, kilttejä, kohteliaita, innokkaita oppimaan. K3, V3

Kiltit kympin tytöt saavat kymppejä, koska ovat niin tunnollisia ja kilttejä, että kuuntelevat tunneilla, tekevät läksyt ja lukevat kokeisiin, joten oppivat asiat ja pärjäävät kokeissa. K14, V94

Eivät tytöt ikinä ole sitä kuria kouluissa tarvinneetkaan, kyllä ne ovat olleet pojat. K2, V97

Pojat ovat epäkohteliaita ja häiritsevät muita, tytöt jaksavat motivoitua koulutehtävistä, vaikka aihe ei aina olisikaan niin kiinnostava. K3, V1

Selonteoissa tytöt kuvataan itsenäisinä, säyseinä ja heidän toiminnanohjauksensa on moitteetonta. Tytöt eivät ajaudu tilanteisiin, joissa heitä nuhdeltaisiin, sillä suoriutuessaan hyvin koulussa tytöt noudattavat hyvän oppilaan roolia, jota selontekojen mukaan pidetään tytöille ominaisena käyttäytymisenä. Narratiivi kilteistä ”kympin tytöistä” toistuu useassa selonteossa. Tyttöjen koulusuoriutumisen hyveitä oli motivoituneisuus, ahkeruus, tunnollisuus ja menestyminen.

Keskusteluista kerätyissä kuvauksissa tyttöjen hyvään koulusuoriutumiseen liitettiin vaatimus siitä, että tyttöjen tulee sopia tiettyyn muottiin. Keskusteluissa nousi esiin rooli hyvin käyttäytyvistä ja säyseistä tytöistä, jotka uskollisesti käyttäytyvät annetun roolinsa mukaisesti, sillä tämä nähdään tytöille sopivana normaalina käyttäytymisenä. Tyttöihin ja poikiin liitetyt sukupuoliroolit ovat erilaiset ja tyttöjen kohdalle asettuu oletamus, että tytöt suoriutuvat ja käyttäytyvät koulussa hyvin.

Tytöiltä vaaditaan koulussa tietynlaista käytöstä, ja pojille sallitaan huono käytös, koska ”pojat on poikia.”. K6, V1

Tytöt ”kypsyvät” aiemmin koska heiltä odotetaan ja edellytetään kypsää käytöstä. K8, V14

Tuohan johtuu nimenomaan siitä, että poikien sähellystä katsotaan läpi sormien ja tytöt saavat heti naperosta asti kommenttia, että pitää istua nätisti, pitää auttaa äitiä, ole kiltti tyttö ja katso pienempiesi perään, ole esimerkkinä ja jaadijaadijaa. K5, V18

Tytöiltä taas useammin vaaditaan hyvää käytöstä ja tunnollisuutta eikä anneta riehua, joten tytöt osaavat sitten koulussakin paremmin opiskella. K8, V21

Yhdessä selonteossa kuvaillaan sitä epätasa-arvoista tilannetta, jossa niin koulussa kuin vapaa-ajalla tytöiltä vaaditaan hyvää käytöstä ja pojilta sallitaan huono käytös. Selonteoista voidaan tehdä johtopäätös siitä, että tyttöjen käytöksen periaattina on vaatimus noudattaa kiltin ja hyvin koulussa suoriutuvan tytön roolia. Säyseän tytön rooliodotuksen tehden jakoa ”normaalin” ja ”epänormaalien” käyttäytymisen välille, luodaan käsitys siitä, millaiset tytöt ovat hyväksytyjä ja keiden äänet saavat tulla kuulluksi.

Keskustelupalstalta kerätyissä kuvauksissa tytöt nähtiin hyvin koulussa suoriutuvina mallioppilaina. Selonteoissa toistui kuitenkin narratiivi siitä, että tytöt menestyvät, koska koulu suosii heitä asettamalla heille sopivia opetustapoja kuten ryhmätöitä. Koulun katsottiin suosivan tyttöjä myös siksi koska tytöille ominainen rauhallisen ja kiltin lapsen rooli koettiin sopivan paremmin koulun penkille kuin riehakkaat pojat. Kuvauksien keskiössä nousee pyrkimys selvittää, miksi tytöt menestyvät koulussa niin hyvin ja toisaalta, miksi myös ovat poikia parempia koulussa. Syypääksi useassa keskustelussa tarjotaan sitä, että koulu suosii tyttöjä monin tavoin.

Mallioppilaan prototyyppi on aina ollut uuttera, jämpä ja itsensä hillitsevä tyttö. K6, V22

Koulu suosii tyttöjä, koska tytöt ovat keskimääräistä rauhallisempia ja sellainen luonteenlaatu soveltuu paremmin koulun penkille. K6, V107

Pyritään pois päin yksilötasoisesta oppimisesta ryhmätyöskentelyyn, missä tyttöjen paremmat sosiaaliset taidot tulevat enemmän esille. K6, V150

Nykyiset opetustavat suosivat tyttöjä. K11, V74

Koulussa tytöt noudattavat odotusta siitä, että tyttöjen tulee käyttäytyä hyvin ja suoriutua koulutehtävistä säntillisesti. Jotta koululaitos voi toimia, vaatii se oppilaita käyttäytymään kouluun sopivalla tavalla. Tyttöjen koetaan sopivan hyvin kouluun, sillä toisin kuin poikien kohdalla, opettajat eivät keskity aikaansa jatkuvasti tyttöjen torumiseen, vaan tytöt voivat keskittyä koulutöiden tekemiseen. Tyttöjen katsottiin olevan poikia edullisemmassa asemassa esimerkiksi ryhmätyöskentelyssä, jota perusteltiin tyttöjen parempien sosiaalisten taitojen kautta.

5.1.5 Tyttöjen hyvän käytöksen diskurssi

Keskusteluissa nousee diskurssi tyttöjen hyvästä käytöksestä, joka näyttäytyy hyvänä koulukäyttäytymisenä ja rauhallisuutena. Diskurssi muodostuu vahvaksi, sillä suurimmassa osassa tyttöjen käyttäytymistä selittävässä selonteoissa tytöt kuvataan hyväkäyttöisinä, säyseinä ja älykkäinä. Tytöt käyttäytyvät koulussa ja vapaa-ajalla heille luotujen odotusten mukaisesti eli hyvin ja siivosti. Tyttöihin liitetään myös vastuunkantajan rooli, sillä heiltä odotetaan vastuullisuutta ja muista huolehtimista. Hyvällä käytöksellään tytöt siis osoittavat muille lapsille hyvää esimerkkiä, miten käyttäytyä hyvin ja toisaalta sitä, miten tyttöjen tulee käyttäytyä. Diskurssiin sisältyy myös käsitys siitä, että tyttöjen asema kaiken rauhallisuuden ja kiltteyden takana on kuitenkin alisteinen.

Nyrkkisääntö on se ainakin täällä meidän kulmalla, että tytöt ovat fiksuja, rauhallisia ja taitavia ryhmässä. K3, V18

Tytöt ovat pääsääntöisesti peruskoulu iässä tunnollisempia, oppivaisempia ja yhteistyökykyisempiä. K6, V89

Pojat häiritsevät koko ryhmän opiskelua, tytöt eivät juuri koskaan. K11, V18

Tytöt muokataan alistuviksi olioiksi, jotka eivät saa pitää ääntä ja joiden pitää aina huolehtia muista ja viimeisenä itsestään. K5, V18

Kuten aiemmissa kohdissa on jo mainittu, tytöt käyttäytyvät hyvin, koska tytöiltä odotetaan sitä. Tytöiltä ja pojilta sallitaan erilainen käyttäytyminen, jossa tytöt joutuvat olla ahtaampien rooliodotusten alaisena kuin pojat. Tyttöjä kuvaillaan tunnollisina, oppivaisina, rauhallisina ja hiljaisina lapsina. Kuvaus tytöistä, jotka huolehtivat ensin muista ja sitten itsestään, muodostaa käsityksen siitä, että mitä vähemmän tytöt tuovat nähtäväksi omaa itseään, korostuu tasainen massa kilteistä tytöistä.

Tyttöjen hyvän käytöksen diskurssiin liittyy myös kuvaukset siitä, että tyttöjen vapaa-ajan viettotavat ovat rauhallisia, eivätkä tytöt riehu. Tyttöjen hyvän käytöksen diskurssia korostetaan vertailemalla tyttöjen ja poikien käyttäytymistä keskenään, joka vahvistaa diskurssia tyttöjen hyvästä käytöksestä ja poikien huonosta käytöksestä. Tytöt nähdään tässä vertailuasetelmassa tottelevaisina lapsina, joiden leikit ovat kunnollisia, kun taas pojat nähdään riehakkaina lapsina, joiden leikit ovat vilttejä. Keskusteluissa esiintyy myös kriittistä pohdintaa siitä, millaiset leikit aikuisten mielestä ovat soveliaita kunkin sukupuolen edustajille.

Iso osa pojista säheltää ja kokeilee kaikkea typerää ja vaarallista. Ja vastaavasti iso osa tytöistä ovat paljon rauhallisempia ja heille ei tule edes mieleen kokeilla hypätä varaston katolta lumihankeen. K5, V7

Kun nyt paljon on mediassa esillä väkivalta ja järjestyshäiriöt kouluissa, niin miksi ei nosteta esiin sitä, että useimmiten ongelmana on pojat? Harva tyttö lyö opea pesäpallomailalla päähän. K10, V1

Pojat laitetaan riehumaan ritareilleihin ja pallopeleihin, tytöt kotileikkeihin tai keinumaa kahdestaan. K3, V141

Pojat mm. saavat riehua, tyttöjä keuhataan rauhallisista leikeistä. K3, V1

Tyttöjen käyttäytymistä kuvaavissa selonteoissa toistuu vastakkainasettelu viltteistä pojista ja kilteistä tytöistä. Tyttöjen leikit noudattavat sukupuolitapaisuutta, eli sukupuoli säätelee, millaiset leikit ovat tytöille sopivia. Keskusteluissa tytöt leikkivät rauhallisesti kotileikkiä poikien pelatessa pallopelejä. Selonteoissa myös kuvaillaan, että tytöt eivät saa yhtä lailla uhkarohkeita ja huonoja ideoita kuin pojat saati, että päätyisivät toteuttamaan niitä. Selonteoissa myös mainittiin esimerkiksi kaksikin keinuvat tytöt verrattain poikien kohdalla mainitut pallopelit, joissa useimmiten

voi olla useampi kuin kaksi poikaa pelaamassa. Selonteoissa tytöt siis kuvattiin hakeutuvan pieneen ja rauhalliseen piiriin, siinä missä pojat toimivat suuremmissa ryhmissä.

Tyttöjen hyvän käytöksen diskurssia sivuaa diskurssi tyttöjen pahoinvoinnista, joka esiintyy vetäytymisenä, ahdistuneisuutena ja koulusta pois jäämisestä. Pahoinvointi ei siis aina suoranaisesti rinnastu käytösongelmiin koulussa, jolloin henkisestä pahoinvoinnista huolimatta tyttöjen käytös on hyvää ja kouluun sopivaa. Kuitenkin keskusteluissa nousee myös ajatus siitä, että tytöt, jotka eivät tähän muottiin sovi ja joiden pahoinvointi ilmenee koulussa käytöshäiriöinä, erottuu säyseistä tytöistä heti erilaisena ja vääränlaisena.

Tytöillä on enemmän ahdistuneisuutta ja vetäytymistä, jotka myös haittaavat koulunkäyntiä. K11, V54

Mitä tulee tyttöihin, heidän huono vointinsa ei näy niin selvästi oppitunneilla, koska psyykkisesti huonovointiset tytöt eivät tule kouluun. K3, V11

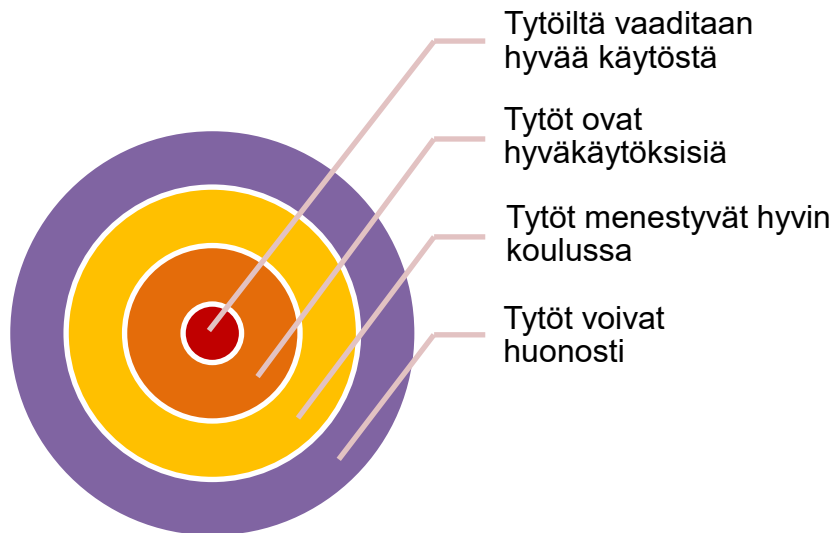
Tyttö, joka ei lue, on opettajien silmissä tyhmä ja hankala. K13, V12

Tytöt pärjäävät, koska tytöiltä odotetaan sitä. Tyttöjen kuuluu olla hiljaisia ja hyviä koulussa ja tunneälykkäitä. Tyttö joka ei ole sitä, on hankala ja vääränlainen. K13, V50

Selonteoissa kuvataan tyttöjen ahdasta sukupuoliroolia, jossa tyttöjen tulee noudattaa tietynlaista roolikuvausta siitä, että tytöt ovat rauhallisia, hiljaisia ja toimivat aina tilanteen vaatimalla tavalla. Tyttö, joka ei noudata edellä mainittua rooliodotusta, erottuu massasta erilaisena. Tyttöjen pahoinvointi saattaa olla opettajan ja kasvattajan katseilta näkymättömissä, koska tyttöjen pahoinvointi ei välttämättä heijastu käytöshäiriöinä. Huonosti voiva tyttö siis hankala noudattaa odotusta rauhallisista tytöistä.

5.1.6 Yhteenveto tyttöihin liittyvistä diskursseista

Keskusteluissa toistui kaksi vahvaa diskurssia: diskurssi tyttöjen hyvästä koulusuoriutumisesta ja diskurssi tyttöjen hyvästä käytöksestä. Kummatkin diskurssit sisältävät yleistyksen tytöistä, jotka ovat rauhallisia, hyväkäytöksisiä ja suoriutuvat koulussa hyvin. Diskursseihin liittyi taustalla sukupuolirooliodotus, jonka mukaan tyttöjen kuuluisi olla säyseitä ja kilttejä. Tytöt joko noudattavat tätä odotusta tai jäävät sen ulkopuolelle samalla käyttäytyen ongelmalliseksi katsotulla tavalla. Kuviossa 2 esitetään millä tavoin tyttöihin liitettyjen sukupuoliroolien kerrokset muodostuvat.

Kuvio 2 Keskustelupalstalta kerättyjen kommenttien perusteella luotu tyttöjen sukupuoliroolin kerroksellisuus

Kaiken ytimessä on keskusteluissa esiintyvä vaatimus siitä, että tyttöjen tulee olla tietynlaisia: kilttejä, hyvin käyttäytyviä ja rauhallisia. Tällaisen vaatimuksen alla on luonnollista noudattaa vaatimusta ja alistua ylhäältä annettuun rooliin käyttäytymällä hyvin. Koulussa hyvin käyttäytyvä tyttö toimii odotusten mukaisesti ja suoriutuu koulussa hyvin. Kaiken verhoaa kuitenkin tyttöjen pahoinvointi siitä altaasta muotista, johon heidät on ajettu ja rooli, jota heidän tulee toteuttaa ollakseen hyväksytyjä. Keskustelupalstalta kerätyissä kuvauksissa tytöt nähtiin pääosin hyväkäyttöksisinä ja hyvinä oppilaina.

Tyttöjen vapaa-ajan viettotavat nähtiin toistavan kilttien ja harkitsevien tyttöjen odotuksia. Keskusteluissa vallitsi asenne siitä, että tytöt ovat mallioppilaita ja heillä on parhaat kyvyt ja ominaisuudet olla koulussa. Tyttöjen käytöksen koettiin olevan myös alisteinen tyttöihin kohdistuneisiin odotuksiin, sillä keskustelupalstan kuvauksissa esiintyi toistuvasti vaatimus siitä, millaisia tyttöjen tulee olla. Tyttöjen henkinen pahoinvointi näyttää koulussa vetäytymisenä ja kotiin jäämisenä, sen sijaan että oireilu aiheuttaisi häiriökäyttäytymistä koulussa. Keskustelupalstan kuvauksien tyttöjen rooli on olla hyväkäyttöksiä ja menestyä koulussa.

5.2 Selittävät diskurssit

Selittävät teemat pyrkivät vastaamaan toiseen tutkimuskysymykseen eli millaisia syitä sukupuolirooleille keskustelupalstan keskusteluissa esitetään. Selittävät tekijät jakaantuivat kahteen eri diskurssiin: Kodin ja lähipiirin merkityksen diskurssiin ja yhteiskunnan ja koulun merkityksen diskurssiin. Seuraavien diskurssien esittely alkaa kodin ja lähipiirin merkityksen diskurssista ja

päätyy yhteiskunnan ja koulun merkityksen diskurssiin. Selittävien diskurssien tulokset esitellään tarkastelemalla selontekoja sekä tutkien, millaisia merkityksiä ne luovat.

5.2.1 Kodin ja lähipiirin merkityksen diskurssi

Keskusteluissa poikien huonoa koulusuoriutumista koskevista kommentteista nousi esiin huoli poikien passiivisesta lukuinnosta. Tämän lukuinnon sekä heikon kouluinnostuksen puutteen suoraksi syyksi esitettiin isien motivaation puutetta lukemisen ja koulunkäynti-innon nostattamisessa. Kyse ei ole niinkään vanhempien roolista motivoida lapsia lukemaan, vaan kyse on juurikin isistä, joiden vastuulle asetetaan poikien motivointi. Keskusteluissa ei esiintynyt selittävää tekijää tyttöjen lukemattomuudelle, kodin merkitystä tarjottiin selitykseksi vain poikiin liittyviin ongelmiin.

Jos isä ei lue, eikä kannusta opiskeluun, ei myöskään poika tee näin. K1, V96

Poikien koulumenestykseen vaikuttaa olennaisesti kotiolot, ja nimenomaan isän asennoituminen lukemiseen ja koulunkäyntiin. K6, V156

Se että äiti lukee iltasatuja, ei oikeastaan toimi poikien kohdalla. Esimerkin pitää tulla isältä. Jos isä lukee omaksi ilokseen, lukee yleensä poikakin. K10, V52

Mistä se poika saa lukevan miehen mallin, jos kukaan hänen tuntemansa mies ei lue? K12, V53

Selonteot tuovat esille kuinka pojat tarkkailevat lähipiirinsä miehiä ja mitä asioita nämä miehet pitävät hyväksytyinä. Mikäli lähipiirin miehet eivät lue, eivätkä tuo lukemisen etuja esiin, eivät pojatkaan innostu lukemisesta. Isien merkitys sekä lukemisen että opiskelemisen innon nostattajana on näissä tuloksissa merkityksellinen, sillä useissa keskusteluissa tuotiin sama teema esille. Äidin merkitystä lukemisen innon nostattajana ei mainittu. Isät edustaen samaa sukupuolta kuin pojat, voivat luoda pojille käsityksen siitä millainen käytös on kyseiselle sukupuolelle sopivaa.

Keskustelupalstan keskusteluista nostetuista kuvailuista nousi ilmi poikiin liittyvät ongelmat niin käytöksessä kuin koulusuoriutumisessa. Sisäisen syyn etsimisen sijasta useissa kommentteissa tarjottiin syyksi kotikasvatusta tai sen puutteita. Ongelmat kotona liitettiin lukemisen vähyyteen, kannustuksen puutteeseen ja vanhempien asettamiin liian löyhiin rajoihin. Keskusteluissa ei ilmennyt kotikasvatuksen puutteita tytöillä, vaan kotia tarjottiin selittäväksi tekijäksi poikien huonolle käyttäytymiselle ja huonolle koulusuoriutumiselle.

Pojat ei lue ja pojille ei lueta yhtä paljon kuin tytöille, siksi heidän lukutaitonsa on niin paljon heikompi. Miten koulu voi ratkaista ongelman jos kannustusta ei tule kotona? K12, V9

Peruskoulu ei ehkä ole kaikinpuolin täydellinen oppimisympäristö, mutta väitän, että iso osa poikien oppimisongelmista luodaan jo kotona. K3, V1

En osaa sanoa miksi juuri Suomessa tilanne on sellainen, että monet teinipojat ovat elämänsä aikana lukeneet yhden tai kaksi kirjaa. Ehkä lepsu vanhemmuus, ehkä jotain muuta? K6, V10

Pojilta ei kotona vaadita hyvää ja asiallista käytöstä. K3, V1

Useissa selonteoissa toistui diskurssi pojista, jotka eivät lue. Tämän keskustelun ympärillä toistuu usein narratiivi siitä, että pojat eivät lue, koska heitä ei kannusteta lukemaan. Mikäli kotoa ei tule lapselle, eritoten pojalle, kannustusta lukemiseen, on koulussa vaikea orientoitua tehtäviin, jotka vaativat lukemista. Kotikasvatuksen merkitys yhdistetään poikiin, jotka eivät lue ja jotka käyttäytyvät huonosti. Selonteoissa tuotiin esille myös kasvatuksellinen dilemma, jossa koulun tehtäväksi jää korjata kodin laiminlyönnit lapsen ohjaamisessa. Poikiin liittyviin ongelmiin tarjotaan selittäväksi tekijäksi siis puutteellista kotikasvatusta.

Kaverien vaikutus lasten käyttäytymiseen näyttäytyy myös yhtenä selittävästä tekijänä poikien huonoon käyttäytymiseen ja heikkoon koulusuoriutumiseen. Tyttöjen hyvää koulumenestystä selitetään tyttöjen ystävien vaikutuksen kautta, sillä selontekojen mukaan tytöt ystäväystyvät sellaisten tyttöjen kanssa, joiden koulusuoriutuminen vastaa samaa tasoa kuin heidän omansa. Tyttöjen kaverisuhteilla nähdään olevan myönteistä merkitysarvoa ja poikien kaverisuhteet taas koetaan olevan negatiivisessa vaikutuksessa poikien käyttäytymiseen. Poikien huonoa käytöstä ja heikkoa koulusuoriutumista selittää poikien tarve kuulua joukkoon ja olla hyväksytty. Poikien rooli koulussa ei tasapainottele siis hyvän oppilaan odotusten kanssa, vaan sen, miten tulla hyväksytyksi ryhmän jäsenenä. Poikien itsesäätelyssä koetaan olevan siis puutteita ja aukon täyttää kaveriporukan mukana kulkeminen. Tyttöjen sen sijaan koetaan olevan itsenäisiä ja tekevän omat valintansa, päinvastoin kuin pojat, joiden päätöksiin vaikuttaa kavereiden ja ryhmän asenteet.

Tytöillä oli samanlaisia ahkeria tyttöjä kavereina. Pojilla oli samanlaisia levottomia poikia kavereina. K3, V3

Pojat ovat laumasieluisia pelkureita, siitä siis johtuu poikien huono koulumenestys. Tytöt ovat vahvaluontoisia, itsenäisempiä ja ajattelevat omilla aivoillaan. Pojat vain menevät lauman mukana. K3, V51

Ensinnäkin pojat joutuvat koulussa tasapainottelemaan kahden asian välillä: kouluarvosanat ja kaverit/suosio. K6, V71

En lue, en viittaa ja kuulun porukkaan. K6, V35

Keskusteluissa tuotiin esille, että kaverit vaikuttavat sekä tyttöjen että poikien käyttäytymiseen. Tyttöjen kaverisuhteet koostuvat tytöistä, joilla on samanlaisia koulumyönteisiä ja koulussa hyvin suoriutuvia tyttöjä kavereina. Kavereiden vaikutus koulussa hyvin suoriutumiseen on tytöillä siis positiivisella tavalla merkittävää. Poikien kaverisuhteet nähdään taas negatiivisessa merkitysarvossa koskien poikien koulunkäyntiä, sillä mikäli pojan kaveriporukassa vallitsee koulukielteinen asenneilmapiiri, valitsee poika kyseisen asenteen myös omaa toimintaansa sanelevaksi periaatteeksi.

5.2.2 Yhteiskunnan ja koulun merkityksen diskurssi

Kun pyrittiin löytämään syitä aiemmin esitetyille sukupuolirooleille, useassa keskustelussa nousi esiin yhteiskunnassa vallitsevat arvojärjestykset ja rooliodotukset liittyen tyttöjen ja poikien käyttäytymiseen ja olemiseen. Tytöt nähdään sekä kypsinä ja itsenäisinä, että alistettuina poikien roolien vahvistajina. Ongelmallisena nähdään käsitys siitä, että vaikka tytöt menestyisivät hyvin koulutuksessa, myöhemmin naiset kohtaavat työelämässä epätasa-arvoista kohtelua. Poikien heikko asema nähdään valintana, joka sallitaan kasvattajien taholta. Keskusteluista nousi näkemys siitä, ettei poikien tarvitse suoriutua hyvin koulussa, sillä riittää että hän toteuttaa ritarilliset odotukset leikkien muodossa. Keskusteluissa esitettiin, että yhteiskunnallisella tasolla miehet saattavat menestyä naisia paremmin työelämässä. Yhteiskunnallisella tasolla siis tyttöjen ja poikien arvojärjestys on epätasapainossa, joka näkyy myös heihin kohdistuneissa odotuksissa.

Tytöt on vaan keskimäärin luontaisemmin lähempänä sitä, mitä meidän yhteiskuntamme pitää kypsänä. K8, V53

Niin kauan kun sukunimet menee miesten mukaan, on myös poikien vapaus valita heikko asema. K3, V155

Siitä huolimatta, että suomalaiset tytöt näkevät enemmän vaivaa koulutuksensa eteen, miehet kuitenkin tienaavat enemmän. Yhteiskunta siis syrjii naisia ja maksaa naisille vähemmän, vaikka asian pitäisi olla päinvastoin. K13, V74

On ollut ihan järkyttävä katsoa jotain lapsille tarkoitettuja ohjelmia missä on kaikissa tiukka hierarkia. Poika on johtaja, toimija, sankari ja koko ajan äänessä. Tyttö vain tukee pojan hahmonkehitystä. K3, V36

Selonteoissa välittyy viesti valtatasapainon epätasapainosta. Tyttöjen ja naisten tulkitaan tekevän pakon edessä enemmän töitä menestyksen eteen kuin pojat ja miehet, joilla kuvataan olevan enemmän resursseja tehdä vapaita valintoja. Keskustelijoiden kriittinen ote yhteiskunnallisesta työelämätilanteesta tuo esiin huolen tasa-arvon toteutumisesta. Keskusteluissa yhteiskunnallisella tasolla sukupuolirooleja selittäviksi tekijöiksi mainittiin lastenohjelmien sukupuoliroolit, erilaiset

nimet ja nimitykset sekä palkkaerot. Keskusteluissa nostettiin epäkohdaksi tilanne, jossa tytöille ja pojille luodaan valtasuhteissa polarisoitunutta sukupuoliroolia jo lastenohjelmista lähtien.

Toisistaan selkeästi erilaiset tytön ja pojan roolit nähdään keskusteluissa myös johtuvan biologisista eroista. Keskusteluissa pojat ja tytöt nähdään erilaisina monella tavalla. Kommenteissa pyritään etsimään syitä, miksi tytöt ja pojat käyttäytyvät eri tavalla. Eroja pyritään selittämään fyysisin ominaisuuksien esimerkiksi geneettisyyden, aivojen rakenteen erojen ja hormonien perusteella. Sukupuolten välisiä biologisia eroavaisuuksia tarjottiin keskusteluissa lähinnä selittämään tyttöjen ja poikien käyttäytymiseroja, eikä niinkään koulusuoriutumista. Biologisia eroja selittävä diskurssi toistaa diskurssia huonokäytöksisistä pojista ja antaa sille perusteen synnynnäisten ominaisuuksien kautta.

Ehkä meissä on jotain sukupuoleen liittyvää eroa, mikä ei tietenkään poissulje sitä, että huono käytös on aina huonoa käytöstä ja siihen pitäisi puuttua. K3, V10

Testosteroni taas provosoi nuoria miehiä lapsellisina/teinimäisenä pidettyyn käyttäytymiseen kuten tappeluun, tyhmänrohkeuteen ja auktoriteettien uhmaamiseen. K8, V53

Tytöt ja pojat on geneettisbiologisesti erilaisia. K3, V144

Koska se nyt on fakta että tytöt ja pojat ovat erilaisia aivojen rakenteeltaan asti ja siksi pojat usein kokeilevat enemmän rajoja. K2, V151

Selonteot esittävät, että tytöt ja pojat käyttäytyvät eri tavalla, koska ovat eri sukupuolen edustajia. Testosteronia pidetään hormonina, joka saa pojat kokeilemaan enemmän rajoja. Tyttöjen käyttäytymistä ei kuvailla jonkin tietyn hormonin myötä, vaan selonteoissa keskitytään poikien käyttäytymiseen. Keskustelijat lähestyvät tyttöjen ja poikien käyttäytymiseroja nimenomaan biologisten erojen kautta, eikä lapsen kasvuympäristöä ja kasvatusta nähdä yhtä lailla merkityksellisenä käyttäytymiserojen muodostajana kuin synnynnäisiä eroja. Varsinaista ”nature vs. nurture”-keskustelua ei keskusteluissa ei nähdä. Keskusteluissa ei siis käydä varsinaisesti pohdintaa siitä, millainen merkitysarvo lapsen geneeillä on verrattain hänen kasvuympäristöön ja kasvattamiseen. Vertailevan asetelman sijasta keskustelijat päätyvät vahvistamaan biologisten erojen merkitysarvoa kommenteissaan.

Keskustelupalstoilta kerätyistä kuvauksista sukupuolirooleja selittäväksi tekijäksi nousi myös koulu ja eritoten siellä muuttuneet toimintatavat. Kommenteissa esiintyy näkemys siitä, että koulu ei palvele oppilaita yhtäläisesti. Sellaiset oppilaat joilla on tarkkaavaisuuden häiriöitä, koetaan jäävän vaille tukea. Sen sijaan koulussa parhaiten menestyy rauhalliset oppilaat. Keskusteluissa nousee esiin myös näkemys siitä, että koulussa ei nykypäivänä ole tarpeeksi rajoja, eikä opettajalla ole

tarpeeksi työkaluja ojentaa oppilaita. Koulu nähdään alati muuttuvana rakenteena, joka koetaan muuttuvan yhä liberaalimpaan suuntaan. Koulua tarjotaan selittäväksi tekijäksi vain poikiin liittyviin ongelmiin, sillä narratiivi koulussa hyvin pärjäävistä ja rauhallisista lapsista pitänee sisällään myös hyvin koulussa suoriutuvat tytöt.

Opetustilanteet muuttuvat rauhattomiksi ja pojat keskimäärin vilkkaimpina kärsivät tästä enemmän. K1, V144

Kyse on siis lähinnä siitä, että koulu on systeeminä parhaiten rauhallisia lapsia palveleva. K8, V151

Jos tähän halutaan muutosta niin kouluihin täytyy saada takaisin järjestys ja kuri, siksi ensimmäisenä normaalit luokkahuoneet ja opettajan auktoriteetti takaisin sekä läksyt pakollisiksi. K2, V151

Normikoulu on monta ihmistä tuhonnut kummallisilla vaatimuksillaan. K3, V144

Selonteissa koulu esitetään epätasa-arvoisena paikkana, eikä sen koeta enää onnistuvan kasvatustavoitteissa. Koulun käytänteiden koetaan muuttuneen huonompaan suuntaan, esimerkiksi opettajajohtoisen opetuksen vähenemisenä ja luokkahuoneiden muuttuneen levottomiksi oppimisympäristöiksi. Selonteissa koulujen kuvataan olevan täynnä kokeiluja, jotka haittaavat keskittymistä ja opiskelua. Poikien huonoa koulusuoriutumista puolustellaan siis esittämällä, että uudenlaiset oppimistavat ja vapaammat luokkahuonejärjestelyt eivät sovi pojille yhtä hyvin kuin rauhallisille lapsille eli tytöille ja hyvin koulussa suoriutuville pojille.

Koulu koetaan epätasa-arvoisena paikkana, jossa tytöt niin sanotusti nauttivat koululaitoksen suosiota. Koulussa opettajien valitsemat opetusmenetelmät koetaan suosivan paremmin tyttöjä kuin poikia. Käsitys pojista viltinä ja huonosti käyttäytyvinä nostaa heidän vastavoimansa, eli rauhalliset pojat esiin. Tytöt ja rauhalliset pojat nähdään yhtenä joukkona, joita koululaitos ja opettajat suosivat. Keskusteluissa mainitaan, että koulu suosii tyttöjä siitä syystä, että tytöt suoriutuvat paremmin ryhmätyötilanteissa. Tyttöjen sosiaaliset taidot nähdään antavan heille enemmän etumatkaa ja tytöt hyötyvät ryhmätöistä enemmän. Käsitys epätasa-arvoisesta ja tyttöjä suosivasta koulusta luo kommentoijissa selittävän tekijän sille, miksi tyttöjen koetaan suoriutuvan koulussa poikia paremmin.

Kertoa vielä opettajien sukupuoli. Ai ovat naisia, kuten 80% opettajista on? Olipa yllätys, etteivät he välitä pojista. K2, V38

Minä menin kouluun 80 luvulla ja ainakin silloin oli selvää että opettajat suosivat tyttöjä ja saadakseen kunnioitusta muilta pojan piti olla ainakin vähän ”hullu”. K3, V15

Koulu suosii tyttöjä rakentamalla oppimisympäristöistä ryhmätöitä, mitkä suosivat tyttöjen kykyä manipuloida tiimin jäseniä, muodostamaan erilaisia klikkejä. K6, V150

Tämä nykyinen systeemi tosiaan suosii tyttöjä ja niitä rauhallisia poikia jotka ovat säyseämpiä ja itseohjautuvampia. K2, V141

Selonteissa koulu esitetään selittävänä tekijänä esittämään, millä tavoin koulu suosii tyttöjä. Keskustelijat katsovat koulun muuttuneen vapaampaan suuntaan, jossa tyttöjen sekä hyvin käyttäytyvien poikien, koetaan suoriutuvan koulussa paremmin, koska heidän käyttäytymisensä sopii mainiosti oppimismetodeihin, joita opettajat valitsevat. Selonteissa käy myös ilmi, että naisopettajien koetaan syrjivän enemmän poikaoppilaita kuin tyttöjä. Sukupuolen koetaan siis vaikuttavan sekä opettajan että oppilaan tasolla, sillä käyttäytymisessä katsottiin olevan eroja sukupuolen mukaan. Selonteot pyrkivät esittämään, minkä takia tytöt suoriutuvat poikia paremmin koulussa.

5.2.3 Yhteenveto selittävästä diskursseista

Kommenteissa kodin ja lähipiirin merkityksen diskurssi sisälsi kolme alateemaa: isien vähäisen poikien motivoinnin, puutteet kotikasvatuksessa ja kavereiden vaikutuksen lasten käyttäytymiseen. Isien motivaation puute muodostettiin selittäväksi tekijäksi poikien matalaan lukuintoon, lukutaidon puutteisiin, kouluinnostuksen vähyyteen ja niistä johtuvaan heikkoon koulusuoriutumiseen. Kotona kannustuksen puute yhdistettynä liian löyhiin rajoihin osoitettiin olevan osasyynä poikien heikkoon koulusuoriutumiseen ja koulumenestyksen arvostamisen vähyyteen. Keskusteluissa esitettiin että asenteet ja roolimallit kotona vaikuttavat siihen, millaiset asenteet lapsi omaksuu. Mikäli kotona ei lueta, eikä koulunkäyntiä tueta, voi lapsen olla vaikeata yrittää menestyä näissä asioissa omin päin.

Keskusteluissa kaverit nähtiin vaikuttavan sekä tyttöjen ja poikien sukupuoliroolien syntymiseen. Vaikutus sukupuolirooleihin oli poikien kohdalla negatiivinen ja tyttöjen kohdalla positiivinen. Poikiin liittyvien kaverisuhteiden koettiin myötävaikuttavan poikien heikkoon koulusuoriutumiseen sekä huonoon käytökseen, jota perusteltiin poikien ryhmäpaineen kautta. Pojat siis nähdään tekevän päätöksiä ryhmän sisältämien normikäsityksien mukaan. Jos siis ryhmässä nähdään koulussa hyvin suoriutuminen ryhmän asenteiden vastaiseksi, poika saattaa muovata omat valintansa tämän asenteen mukaisesti. Tyttöjen kaverisuhteet nähtiin vaikuttavan positiivisella tavalla sekä koulusuoriutumiseen että käyttäytymiseen. Kaverisuhteet vaikuttivat tyttöjen kohdalla positiivisesti, sillä tyttöjen koettiin hakeutuvan samankaltaisten kavereiden seuraan. Keskusteluissa kaverisuhteet selittivät siis sekä tyttöjen hyvää koulusuoriutumista että poikien heikkoa koulusuoriutumista.

Yhteiskunnan ja koulun merkityksen diskurssi sisälsi neljä alateemaa: yhteiskunnalliset sukupuoliroolit, biologisten sukupuolierojen tulkinnat, ongelmat lähtöisin koulusta ja epätasa-arvoinen koulu. Keskusteluissa tuotiin esille kompleksinen asetelma, jossa tytöt ja pojat ovat epätasa-arvoisessa asemassa ikäkaudesta toiseen. Keskusteluissa esiintyi näkemys siitä että tytöt suoriutuvat koulussa ahkeroiden, mutta siitä huolimatta valmistuvat työelämään, joka koetaan palvelevan paremmin miehiä. Tyttöjen ja poikien sukupuoliroolien eroavaisuutta selitettiin myös biologisten selitteiden avulla. Jos käytökseen liittyviä ominaisuuksia perusteltiin biologisten erojen avulla, selitettiin niiden avulla enemmän poikien kuin tyttöjen käyttäytymistä. Biologiset eroavaisuudet syynä tyttöjen ja poikien käyttäytymiseen antoi keskusteluissa perusteet sille, miksi pojat käyttäytyvät huonommin kuin tytöt.

Koulun nähtiin selittävän erityisesti tyttöjen hyvää koulusuoriutumista ja poikien huonoa koulusuoriutumista. Keskusteluissa ilmeni, että tytöt koettiin sopivan kouluun luonteeltaan ja ominaisuuksiltaan poikia paremmin, tästä kuitenkin poikkeuksena hyvin koulussa suoriutuvat pojat, jotka koettiin sopivan kouluun yhtä hyvin kuin tytöt. Opettajien ja opetusmenetelmien koettiin suosivan tyttöjä enemmän, sillä tytöt koettiin sopivan kouluun poikia paremmin. Pojat koettiin olevan koulussa alisteisessa roolissa etenkin, jos heillä oli tarkkaavaisuuden häiriöitä. Keskusteluissa kouluun liittyvät ongelmat koettiin liittyneen siihen, että koulu on muuttunut vapaampaan suuntaan. Sekä opettajan rooli että koululaitos koettiin olevan vailla kuria, jota koulussa oli "silloin ennen". Keskusteluissa myös tuotiin esille epätasa-arvoinen tilanne, jossa opettaja voi toiminnallaan suosia tiettyjä oppilaita esimerkiksi sukupuolen mukaan.

5.3 Johtopäätökset

Tässä tutkimuksessa tutkittiin, millaisia kouluikäisiin lapsiin kohdistuvia sukupuolirooleja keskustelupalstalta kerätyissä kuvauksissa esiintyi ja mitä syitä niiden esiintymiselle keskustelupalstalla esitettiin. Tulokset osoittavat, että keskusteluista kerätyissä kommentteissa poikien ja tyttöjen sukupuoliroolit nähtiin erilaisina. Esitetyt diskurssit jakautuivat sukupuolen mukaisesti esittämään koulusuoriutumiseen ja käyttäytymiseen liittyviä kuvauksia, sillä nämä olivat kaksi suurinta selontekoa jakavaa teemaa. Taulukko 2 esittää ensimmäisen tutkimuskysymyksen keskeiset tulokset eli millaisia kouluikäisiin lapsiin kohdistuvia sukupuolirooleja keskustelupalstan keskusteluissa ilmenee.

Taulukko 2. Keskustelupalstalta kerättyjen kommenttien perusteella muodostuneet diskurssit sekä niiden selontekojen sisältämien rakenteiden avulla muodostetut sukupuoliroolit

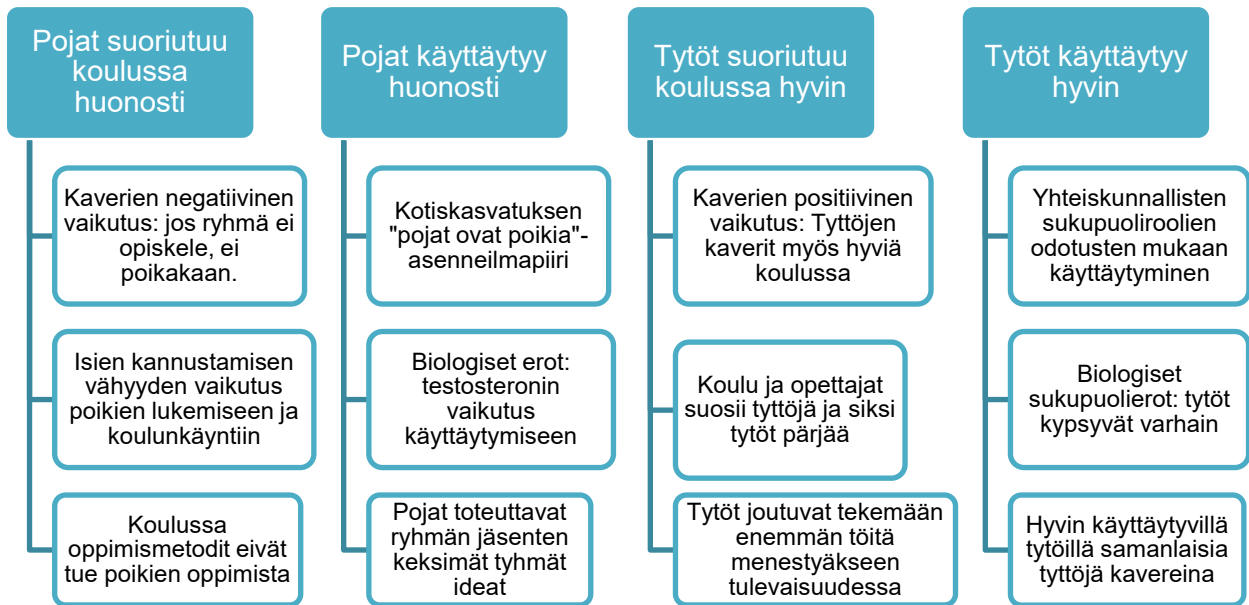
Diskurssi	Selonteko	Selonteosta löytyvät rakenteet	Sukupuolirooli
Poikien huonon koulusuoriutumisen diskurssi	"Opiskelussa tarvitaan itseohjautuvuutta ja se puuttuu monilta pojilta, tehdään vaan mitä porukan älyttömin keksii. Pojat häiritsevät koko ryhmän opiskelua, tytöt eivät juuri koskaan." K11, V18	Pojat tekevät päätöksensä kavereiden mielipiteiden mukaan Pojilla on käytöshäiriöitä ja levottomuutta Pojilla ilmenee ongelmia toiminnanohjauksessa Pojat tarvitsevat tukea Poikien suoriutuminen huonompaa kuin tyttöjen	Pojat ovat huonokäyttöisiä, heiltä puuttuu kouluun tarvittavia taitoja. Koulussa pojat suoriutuvat huonosti ja tarvitsisivat paljon ohjausta.
Poikien huonon käytöksen diskurssi	"Osa pojista ei pärjää, koska heiltä ei ole edes vaadittu hyvää käytöstä, tunnollisuutta ja taitoa rauhoittua, vaan on kasvatettu asenteella "antaa riehua, pojat ovat tuollaisia." K8, V21	Pojille on asetettu liian löyhät rajat Pojat tarvitsevat ohjausta Pojilta ei vaadita hyvää käytöstä Riehakas poika on normaali poika "Pojat ovat poikia"-asenne sallii huonon käytöksen	Pojat käyttäytyvät huonosti, eikä heiltä odoteta hyvää käytöstä. Pojat riehuvat ja leikkivät villisti, sillä sellainen toiminta on pojille normaalia.
Tyttöjen hyvän koulusuoriutumisen diskurssi	"Kiltit kymppin tytöt saavat kymppejä, koska ovat niin tunnollisia ja kilttejä, että kuuntelevat tunneilla, tekevät läksyt ja lukevat kokeisiin, joten oppivat asiat ja pärjäävät kokeissa." K14, V94	Tytöillä on kouluun sopivat ominaisuudet Käsitys kymppin tytöistä Tytöiltä odotetaan kiltteyttä ja rauhallisuutta Tytöt noudattavat aikuisten ohjeita Tytöillä on tilannetajua	Tytöt suoriutuvat koulussa hyvin, koska tytöiltä odotetaan sitä. Tytöillä on kouluun sopivat ominaisuudet, jotka auttavat koulunkäynnissä.
Tyttöjen hyvän käytöksen diskurssi	"Tytöt pärjäävät, koska tytöiltä odotetaan sitä. Tyttöjen kuuluu olla hiljaisia ja hyviä koulussa ja tunneälykkäitä. Tyttö joka ei ole sitä, on hankala ja vääränlainen." K13, V50	Tyttöjä kohtaan on asetettu vaatimukset hyvästä käyttäytymisestä Hiljainen tyttö on normaali tyttö Tytöt ovat esimerkillisiä Tyttö, joka käyttäytyy odotuksien vastaisesti, käyttäytyy väärin	Tytöt käyttäytyvät hyvin ja he täyttävät heidän kohdallensa asetetut hyvän käytöksen odotukset. Tytöiltä vaaditaan hyvää käytöstä ja tyttö, joka ei täytä hyvän tytön vaatimusta, näyttää ongelmallisena.

Keskustelupalstalta kerätyissä keskusteluissa tyttöihin ja poikiin kohdistetaan erilaisia odotuksia. Tytöt nähdään hyväkäyttöksisinä ja pojat huonosti käyttäytyvinä. Tytöiltä odotetaan hyvää käytöstä ja pojilta jopa sallitaan huono käytös. Tyttöjen ja poikien koulusuoriutuminen on tämän tutkimuksen tulosten näkökulmasta polarisoitunutta, sillä tyttöjen koetaan suoriutuvan koulussa hyvin ja poikien huonosti. Tuloksissa tuli ilmi, että sekä tyttöjen että poikien käyttäytymiseen ja koulusuoriutumiseen liitetään normatiivista ajattelua. Tyttöjen odotetaan olevan hyviä koulussa ja käyttäytyvän mallikkaasti. Poikien taas ei edes odoteta käyttäytyvän hyvin, vaan huono käytös sallitaan muun muassa ”pojat ovat poikia”-narratiivin kautta. Poikien heikko koulusuoriutuminen nähdään niin ikään normaalina asiana.

Keskusteluissa pojat nähtiin huonokäyttöksisinä lapsina, joiden leikit niin kotona kuin koulussa ovat riehakkaita. Vapaa-ajalla pojat kuluttavat mediaa ja pelaavat konsolipelejä ennemmin kuin lukisivat kirjoja. Koulussa pojat eivät jaksakaan keskittyä, heillä esiintyy tarkkaavaisuuden häiriöitä ja he häiritsevät oppitunteja. Poikiin liitettiin hyvän koulumenestyksen arvostamisen puute jonka osasyynä hyviä arvosanoja saavat rauhalliset pojat joutuvat kiusaamisen kohteeksi.

Keskusteluissa tytöt sen sijaan nähtiin rauhallisina lapsina jotka käyttäytyvät esimerkillisesti. Tyttöjen käytökseen liitettiin kiltteyden ja säyseiden rooliodotuksia. Tulokset osoittavat, että tytöt alistuvat noudattamaan heihin kohdistuneita rooliodotuksia ja käyttäytyvät niiden mukaisesti. Henkisesti pahoinvoivat tytöt saattavat jäädä vaille tarvitsemaansa huomiota, sillä tyttöjen pahoinvointi saattaa näkyä vetäytymisenä ja hiljaa olemisena. Huonolla mielellä mutta hiljaa koulutöitään tekevä tyttö ei opettajan silmissä näyttäydy ongelmalliselta tai pahoinvoivalta, sillä tytöiltä odotetaan hiljaa olemista. Koulusuoriutumiseltaan tytöt kuvattiin mallioppilaina, koska tytöt menestyvät hyvin koulutehtävissä. Tytöt siis nähtiin hyvinä oppilaina ja hienosti käyttäytyvinä lapsina.

Seuraavaksi esitellään selittävien diskurssien keskeiset tulokset. Tutkimuksessa diskurssit jakaantuivat kodin ja lähipiirin merkityksen diskurssiin ja koulun ja yhteiskunnan merkityksen diskurssiin. Keskustelupalstalta kerättyjen kommenttien perusteella lasten elinpiirillä koetaan olevan merkitystä sukupuoliroolien syntymiseen, sillä niin koti kuin koulukin esitettiin olevan syinä esittävien diskurssien syntymiselle. Selittävät tekijät tuovat esille, miten lapsen kasvuympäristö vaikuttaa erilaisten sukupuoliroolien syntymiseen. Kuviossa 3 esitetään, millä tavoin selittävät diskurssit vaikuttivat esittävien diskurssien syntymiseen. Kuvio 3 siis esittää tulokset toiseen tutkimuskysymykseen eli millaisia syitä sukupuolirooleille keskustelupalstan keskusteluissa esitetään.

Kuvio 3 Keskustelupalstan kommentteista muodostetut sukupuoliroolit sekä niihin johtaneet tekijät

Keskustelupalstan kommentteista muodostettuja sukupuolirooleja selitti eniten tyttöjen ja poikien kaverit. Kaverisuhteet selittivät sekä koulusuoriutumisen että käyttäytymisen sukupuolirooleja. Tyttöjen nähtiin muodostavan kaverisuhteita sellaisten tyttöjen kanssa, jotka jakavat samanlaiset koulunkäyntinäkemykset. Poikien kaverien nähtiin taas olevan enemmän dominoivassa roolissa, sillä poikien nähtiin tekevän omat valintansa ryhmän arvoja perustellen. Sellainen poikien kaveriryhmä jossa ei arvosteta koulumenestystä, muovaa yksilön käsityksiä koulunkäynnistä ryhmän osoittamaan suuntaan. Keskusteluiden kommentteissa esitettiin että pojat ovat tyttöjä alttiimpia kaveriporukan ryhmäpaineelle.

Keskusteluissa kotikasvatus ja vanhempien toiminta selittivät sekä koulusuoriutumista, että käyttäytymistä, mutta vain poikien kohdalla. Erityisesti isien puuttuva kannustaminen lukemista ja koulunkäyntiä kohtaan nähtiin selittävän poikien lukemattomuutta ja koulukielteisyyttä. Mikäli koulun esitettiin selittävän tyttöjen ja poikien koulusuoriutumista syinä mainittiin koulujen muuttuneet toimintatavat, opettajien mielivaltaisuus ja rauhallisten oppilaiden suosiminen. Koulu nähtiin sopivan paremmin tyttöjä varten ja sen takia pojat eivät pärjää.

Keskusteluissa tyttöjen ja poikien esitettiin käyttäytyvän eri tavalla koska he ovat biologisesti erilaisia. Testosteronin koettiin olevan osasyynä poikien villinä pidettyyn käytökseen. Tytöt nähtiin kypsyvän nopeammin kuin pojat ja sen takia olevan poikia paremmin käyttäytyviä. Tyttöjen käyttäytymisen nähtiin niin ikään olevan poikia varhaisemmassa vaiheessa lähempänä sitä, mitä yhteiskunnallisesti pidetään hyväksyttävänä. Yhteiskunnalliset odotukset liitettiin myös

koulusuoriutumiseen, sillä vaikka tytöt suoriutuvatkin koulussa poikia paremmin, keskusteluissa tuotiin esille ettei tulevassa työelämässä naisten menestyminen ole itsestäänselvyys.

Tämän tutkimuksen keskeisenä tuloksena voidaan pitää, että pojilta ja tytöiltä odotetaan ja sallitaan erilaista käytöstä. Tytöt koetaan kiltteinä, säyseinä, sääntöjä tottelevina mallioppilaina, kun taas pojat nähdään viltteinä, käyttöhäiriöisinä ja huonosti koulussa keskittyvinä ja pärjäävinä oppilaina. Heidän kummankin käyttäytymiseen ja koulusuoriutumiseen vaikuttaa heidän valitsemansa kaverit, mutta pojat ovat alttiimpia tekemään huonoja valintoja kavereiden myötävaikutuksessa. Kodin merkitys, erityisesti isien motivaation puute nähdään poikien käytöstä ja koulusuoriutumista selittävänä tekijänä. Tyttöjen koetaan sopivan paremmin siihen muottiin, mitä sekä koulu että yhteiskunta pitää hyväksyttävänä ja siitä syystä tytöt myös suoriutuvat paremmin koulussa.

6 Pohdinta

Tässä tutkimuksessa tutkittiin Vauva.fi-keskustelupalstan kommenttien sisältämiä sukupuolirooleja joita kohdistetaan kouluikäisiä lapsia kohtaan. Tuloksissa ilmeni, että keskustelupalstalta kerätyissä kommentteissa tytöt nähtiin hyvinä oppilaina ja mallikkaasti käyttäytyvinä lapsina. Tulokset tyttöihin liitetystä sukupuolirooleista ovat linjassa esimerkiksi Ylitapio-Mäntylän (2012a, 72) kanssa eli tyttöjen sukupuolirooliodotuksiin liitettiin kiltteys, tunnollisuus ja rauhallisuus (Ylitapio-Mäntylä 2012a, 72). Kommenteissa pojat kuvattiin huonoina oppilaina ja riehakkaina lapsina. Vilka (2010, 114) esittää, että ahtaat sukupuoliroolikäsitketykset ahkerista ja kilteistä tytöistä ja huonosti koulussa suoriutuvista pojista kaventaa monimuotoista itseilmaisun vapautta oman sukupuolen edustajana (Vilka 2010, 114). Käsitkety hiljaisista ja rauhallisista tyttöoppilaisista ja meluisista ja villeistä poikaoppilaisista on stereotyyppinen (Tolonen 2001, 255).

Tyttöjen ja poikien koulusuoriutumisen eroavaisuutta voi olla myös hankala tarkastella, sillä esimerkiksi koulussa alisuoriutuminen näyttäätyy tyttöjen ja poikien kohdalla erilaisena toimintana. Jones ja Myhill (2004) esittävät, että tyttöjen ja poikien alisuoriutuminen koulussa näyttäätyy eri tavoin. Siinä missä poikien alisuoriutuminen näkyy selvänä tylsistymisenä tai levottomuutena, tyttöjen alisuoriutuminen on toimintana lähes näkymätöntä. (Jones & Myhill 2004, 560.) Jos tyttöjen alisuoriutuminen on siis rauhallisuutta ja hiljaista sivuun vetäytymistä, saattaa se opettajien silmissä näyttäätyä kouluun sopivana käyttäytymisenä. Ajattelu, jossa koulu tytöt nähdään sopivan poikia paremmin kouluun sekä käyttäytymiseltään, että koulusuoriutumiseltaan, jatkaa epätasa-arvoisten sukupuoliroolien esiintymistä (Tolonen 2001, 255).

Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että kaverit koettiin vaikuttavan sekä tyttöjen että poikien tekemiin valintoihin. Kavereiden nähtiin ohjaavan sekä käyttäytymistä että koulusuoriutumista. Tytöt ja pojat saattavat kavereita valitessaan päätyä valitsemaan sellaiset kaverit, jotka noudattavat samanlaisia sääntöjä kuin he itse (Ayers, Krems & Aktipis 2023). Kaverien merkitys saattaa olla luonteeltaan erilaista tyttöjen ja poikien kohdalla. Rudolph ja Dodson (2022, 598–601) esittävät että yläkouluikäiset tytöt vaalivat kaverisuhteissaan enemmän tunnetason yhteyttä ja molemmin puolista tukemista, kun taas pojat hakevat kaverisuhteiltaan enemmän mielenkiinnonkohteiden kohtaamista ja niihin liittyvien ajanviettotapojen toteuttamista (Rudolph & Dodson 2022, 598–601).

Poikien huonoa lukuintoa ja lukutaitoa selitettiin sillä että isät eivät kannusta poikia tarpeeksi lukemaan. Isät eivät myöskään itse lukeneet kirjoja, eivätkä siis antaneet pojille mallia siitä että lukeminen sopii miehille. Pitsoane ja Gasa (2018, 10755) tutkivat isä-poika-suhteen merkitystä

poikien tunne-elämän kehitykseen ja kyseisen tutkimuksen tulokset antavat viitteitä siitä, että isät ovat merkityksellisessä roolissa poikien kasvun tukijoina lapsuudesta aikuisuuteen saakka. Mikäli poika kasvaa ilman isää tai vastaavaa isähahmoa, voi pojalla samaistuttavan miesroolin puutteen takia esiintyä ongelmia monella eri elämän osa-alueella. (Pitsoane & Gasa 2018, 10755.) Isien rooli ei ole ainoa poikien lukemattomuuden ongelmaa selittävä tekijä. Pojat saattavat pitää itseään parempana lukijana kuin todellisuudessa ovatkaan. Pojilla on siis mahdollisesti vääristynyt käsitys heidän lukutaidostaan, jolloin he eivät edes tajua tarvitsevansa harjoittelemista. (Merisuo-Storm & Soininen 2013, 93.)

Isän roolin lisäksi keskusteluissa tuotiin esille kodin merkitys sukupuoliroolien muodostamisessa. Uthman, Lawoko ja Moradi (2009) esittivät, että lapset mallintavat sukupuoliroolit suoraan vanhemmiltaan ja roolimalleiltaan. Jotkin sukupuoliroolit ja normit siirtyvät siis sukupolvelta toiselle, ilman niiden sisältämien arvojen kriittistä tarkastelua. (Uthman, Lawoko & Moradi 2009; Fry, Skinner & Wheeler 2019.) Keskusteluissa kodin vaikutus sukupuoliroolien muodostumiselle oli olennaisesti syynä poikien huonoon käyttäytymiseen ja koulussa huonosti suoriutumiseen. Tyttöjen kotikasvatuksessa ei nähty puutteita. Kasvattajien puheet ja sanat toimivat välittäjänä kasvattajien odotuksille ja vaatimuksille. Mikäli kasvattaja esimerkiksi kehuu tyttöjä ja poikia erilaisista asioista, luodaan siten kapea malli siitä, millainen käytös on sukupuolelle sopivaa. (Teräs 2012, 117–118.)

Keskusteluissa nostettiin esiin koulun merkitys sukupuoliroolien muodostajana ja ylläpitäjänä. Mikäli opettaja omaksuu stereotyyppisen sukupuoliroolin hyvistä tyttöoppilaista ja huonoista poikaoppilaista voi se tiedostamatta vaikuttaa opettajan odotuksiin poikien ja tyttöjen suoriutumisesta. Opettaja saattaa siis tiedostamaan omaksua stereotyyppiset sukupuolirooliodotukset, omista tasa-arvoisista käsityksistään huolimatta. (Jones & Myhill 2004, 560). Yhteiskunnallinen epätasapaino sukupuoliin kohdistuneissa odotuksissa kulminoituu toimintana, jossa tytöt ja pojat kasvatetaan eri tavoin. Tytöt ja pojat siis heille opetettujen mallien mukaisesti saattavat päätyä tekemään sukupuolittaisia elämänvalintoja opinnoista työelämään saakka. (Teräsaho & Keski-Petäjä 2017, 211; Vaattovaara & Ylitapio-Mäntylä 2021, 307–314.)

Keskusteluissa esitettiin tyttöjen ja poikien käyttäytyvän eri tavalla biologisten eroavaisuuksien takia. Hormonit kuitenkin vaikuttavat lapsien käytökseen eniten nuoruuden kynnyksellä, eli hormonien vaikutusta käyttäytymiseen ei ole syytä perustella lasten kaikkien ikävaiheiden kohdalla (Miller Buchanan, Eccles & Becker 1992, 98). Biologisten tekijöiden lisäksi pojat ja tytöt noudattavat käyttäytymisessä ja leikeissä sosiaalisia sääntöjä eli käytös vastaa sosiaalisten roolien

asettamia vaatimuksia sukupuolelle sopivasta käyttäytymisestä (Wood & Eagly 2012, 101). Käyttäytyminen ei ole siis pelkästään synnynnäisten eroavuuksien sanelemaa, vaan ympäristö, kaverit ja opitut sukupuoliroolit voivat vaikuttaa sekä tyttöjen että poikien käyttäytymiseen.

6.1 Pohdinta ja luotettavuus

Tutkimuksen tuloksien luotettavuutta pohtiessa tulee punnita minkälaisen sävyn tuloksiin tuo aineiston kerääminen juuri Vauva.fi-keskustelupalstalta. Kyseisen keskustelupalstan käyttäjistä ei ole saatavilla julkisia tietoja, koska suurin osa käyttäjistä osallistuu keskusteluihin käyttäen ”vierailija”-tunnusta. Käyttäjäkunnan profilointi voi olla siis vain spekulointia, mutta jonkinlaisen käsityksen käyttäjistä voi saada siitä, että vielä Vauva-lehden ilmestyessä sen lukijakuntaa luonnehdittiin vanhemmuuteen liittyvistä teemoista kiinnostuneiksi aikuisiksi, kolmenkymmenen ikävuoden molemmin puolin (Honkonen 2020). Mikäli siis keskusteluihin osallistuu vanhempia, esimerkiksi äitejä, tulee ottaa tuloksia tarkastellessa huomioon mitä tai ketä tarjottiin sukupuoliroolien syyksi. Keskusteluissa sukupuolirooleille löydettiin syitä koulusta, isien roolista ja laajemmista yhteiskunnallisista odotuksista. Selonteissa esiintyi vahva isien rooliin liittyvä narratiivi, mutta sen sijaan äidit jäivät vaille arvostelua. Siinä missä kotikasvatuksen puutteiden tunnustaminen vaatisi itsereflektointia ja ehkä jopa oman epäonnistumisen myöntämistä, voi olla ehkä helpompaa etsiä syitä muualta. Tässä tapauksessa syytäksi asetuu koulu ja lasten kaverit. Tuloksia tarkastellessa tulee ottaa huomioon millaisille asioille keskusteluissa on annettu ääni ja mistä asioista on haluttu vaieta.

Vaikka aineiston kerääminen keskustelupalstalta sisältää paljon mahdollisuuksia, sisältää se myös heikkouksia. Keskustelupalstoilla ja muualla sosiaalisessa mediassa on aina olemassa se vaara, että keskusteluihin osallistuu sellaisia käyttäjiä, jotka provosoivat keskustelija tahallaan harhaanjohtavilla kommentteilla. Tällaisia käyttäjiä kutsutaan ”trolleiksi”. (Joki 2013.) Tämä riski oli jo aineiston keräämisen aikana tiedossa, jolloin jokaisen kommentin kohdalla tuli punnita, oliko kyseessä ilkeä vitsi. Valinnat on tehty manuaalisesti tutkijan harkinnan mukaan.

Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan pitää lähinnä suuntaa antavina. Tutkimuksen tulokset voivat herättää ajatuksia ympäröivän yhteiskunnan sallimista asenteita ja luoda käsityksen siitä, millaiset asiat koetaan olevan sallittuja kullekin sukupuolelle. Tämän pro gradu -tutkielman kirjoitushetkellä Suomessa työelämä on vahvasti segregoitunut eri sukupuolten välillä (Terveystieteiden tutkimuslaitos 2023). Herää ajatus siitä, millaista tulevaisuuden työelämää nykyhetken sukupuoliroolit luovat, jos eri sukupuolilta odotetaan ja sallitaan erilaisia kiinnostuksen kohteita ja itseilmaisuja.

Tämän tilanteen muuttaminen vaatii nykyhetkessä toimia, joilla edistetään vapaampaa sukupuolen ilmaisua. Suomessa tasa-arvoisen toiminnan ylläpitäminen kaikilla elämän osa-alueilla on säädetty Suomen perustuslain toisen luvun kuudenteen pykälään (Suomen perustuslaki 11.6.1999/731).

Mikään yhteisö ei toimi ilman yhteisön jäseniä jotka noudattavat yhteisön sääntöjä (Suhonen 2018, 58). On huomionarvoista pohtia, toteutetaanko tasa-arvoa, mikäli sukupuolten edustajilta odotetaan ja vaaditaan erilaista käyttäytymistä ja itseilmaisua. Tasa-arvon näkökulmasta tulee myös pohtia, millainen on se yhteiskunta, jossa vähemmistöt joutuvat jatkuvasti taistelemaan oikeuksiensa puolesta ja sukupuolten ilmaisemisen mahdollisuudet on asetettu ahtaalle.

Voiko tyttöjen paremmaksi koettu kouluvalmius johtua myös siitä, että tyttöjä kasvatetaan eri tavalla kuin poikia. On myös tarpeen pohtia tyttöjen ahdasta ”kilttien tyttöjen” roolia. Tällaisen rooliajattelun ylläpitämisellä voidaan vahvistaa vaatimusta hyvästä käyttäytymisestä, jolloin siitä tulee normatiivista ja sen murtaminen muodostuu vaikeaksi. Pohdinnan arvoista on myös tarkastella isää ja poikia ja heidän jakamaa innostumattomuutta lukemista kohtaan. Isät ja pojat, jotka jakavat yhteneväisen passiivisen suhtautumisen lukemiseen ja kirjoihin, saattavat toisintaa sukupolvelta toiselle tätä samaa suhtautumista. Mikäli edellä mainitut kehityskulut halutaan katkaista, vaatii se toimia nykyhetkessä. Jotta yhteiskunta voi muuttua tasa-arvoisempaan suuntaan, vaatii toiminta sellaisia ihmisiä, jotka toimivat eritapaisesti, eli he pyrkivät tekemään sellaisia valintoja, joita heihin kohdistuneet sukupuoliroolit eivät määrittele. (Vaattovaara & Ylitapio-Mäntylä 2021, 316.)

Diskurssianalyttiseen tutkimukseen liittyy käsitys siitä että tutkimuksen tulokset ovat aina enemmän tai vähemmän tulkintaa (Suoninen 1999, 33). Myös tämän tutkimuksen tuloksia tulee tarkastella tulkinnallisina näkökulmina. On myös mahdollista että tutkijan omat henkilökohtaiset arvot ja motiivit ovat ohjanneet kommenttien valitsemista, niiden analysointia sekä tulosten tarkastelua. Tulosten luotettavuutta punnitessa tulee huomata, että aineisto on valittu manuaalisesti tutkijan toimesta. Myös aineiston keräämisen aikana käytettyjen hakusanojen ja kerättyjen kommenttien määrä saattaa vaikuttaa tulosten luotettavuuteen.

6.2 Jatkotutkimusaiheet

Tämä laadullinen pro gradu -tutkielma tarkasteli kouluikäisiin lapsiin kohdistuneita sukupuolirooleja, niiden muodostumisen syitä sekä niiden suhdetta ympäröivään yhteiskuntaan. Aineisto kerättiin Vauva.fi-keskustelupalstalta ja se analysoitiin diskurssianalyysin keinoin. Verkkokeskusteluita on jonkin verran hyödynnetty eri tieteenalojen pro gradu -tutkielmien ja väitöskirjojen aineistona. Kasvatustieteellisellä kentällä keskustelupalstojen hyödyntäminen on kuitenkin tähän mennessä jäänyt vähäiseksi. Verkkokeskusteluita voisi pyrkiä hyödyntämään

kasvatustieteellisellä kentällä esimerkiksi tutkimalla useita eri keskustelupalstoja samalla kerralla. Tämän tutkimuksen tulokset voivat tuottaa lisäarvoa sille, minkälaisena potentiaalina voidaan pitää internetin keskustelupalstoilta kerättyjä keskusteluja ja niiden analysointia tarkoituksena saada käsityksiä ihmisten asenteista ja mielipiteistä.

Tämän tutkielman jatkotutkimusaiheeksi voisi sopia sukupuoliroolien tutkiminen muualta sosiaalisesta mediasta. Seuraavissa tutkimuksissa voisi keskittyä esimerkiksi siihen, millaisia sukupuoliroolikuvauksia esiintyy lasten ja nuorten kuluttamassa mediassa, kuten sovelluksissa TikTok, Instagram ja YouTube. Tutkimuksista voisi pyrkiä saamaan käsityksen siitä, millaisia sukupuolirooleja nuorten suosimat vaikuttajat toistavat mediasisällöissään.

Lähteet

- Aaltonen, S. 2006. Tytöt, pojat ja sukupuolinen häirintä. Helsinki: Yliopistopaino. Väitöskirja.
Viitattu 28.3.2023 <http://urn.fi/URN:ISBN:951-570-690-4>
- Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3. painos. Tampere: Vastapaino.
- Amnesty Internationalin Suomen osasto. 2020. Laki, joka loukkaa ihmisoikeuksia. Viitattu 4.9.2020
<https://www.amnesty.fi/laki-joka-loukkaa-ihmisoikeuksia/>
- Arpo, R. 2005. Internetin keskustelukulttuurit. Tutkimus internet-keskusteluryhmien viesteissä rakentuvista puhetavoista, tulkinnoista ja tulkinnan kehyksistä kommunikaatioyhteiskunnassa. Joensuu: Joensuun yliopistopaino. Väitöskirja. Viitattu 28.4.2023 <http://urn.fi/URN:ISBN:952-458-705-X>
- Australian hallitus 2015. Australian government guidelines on the recognition of sex and gender. Viitattu 20.9.2022 <https://www.ag.gov.au/sites/default/files/2020-03/AustralianGovernmentGuidelinesontheRecognitionofSexandGender.pdf>
- Ayers, J. D., Krems, J. A. & Aktipis, A. 2023. A factor analytic examination of women's and men's friendship preferences. *Personality and Individual Differences*, 206, 112120. Viitattu 19.4.2023 <https://doi.org/10.1016/j.paid.2023.112120>
- Chang, E. & Milkman, K. 2019. Improving decisions that affect gender equality in the workplace. *Organizational Dynamics*. 49. Viitattu 1.5.2023
<https://doi.org/10.1016/j.orgdyn.2019.03.002>
- Ellemers, N. 2018. Gender stereotypes. *Annual Review of Psychology*, 69:1, 275-298.
Viitattu 12.9.2022 <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-122216-011719>
- Engelberg, M. 2016. Yleispätevä mies. Suomen kielen geneerinen, piilevä ja kieliopillistuva maskuliinisuus. Helsinki: Helsingin yliopisto. Väitöskirja. Viitattu 15.3.2023
<http://hdl.handle.net/10138/163013>
- Engelberg, M. 2007. Seksistinen suomi. *Kielikello* 4/2007. Viitattu 22.8.2022
<https://www.kielikello.fi/-/seksistinen-suomi>
- Fry, M. W., Skinner, A. C. & Wheeler, S. B. 2019. Understanding the relationship between male gender socialization and gender-based violence among refugees in Sub-Saharan Africa. *Trauma, Violence & Abuse*, 20 (5), 638–652 Viitattu 23.9.2022
<https://doi.org/10.1177/1524838017727009>
- Grönros, E.-R. 2007. Mies ja nainen sanakirjassa. *Kielikello* 4/2007. Viitattu 20.2.2023
<https://www.kielikello.fi/-/mies-ja-nainen-sanakirjassa>

- Hakala, S. & Vesa, J. 2013. Verkkokeskustelut ja sisällön erittely. Teoksessa S-I. Laaksonen, J. Matikainen & M. Tikka (toim.) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino, 216–244
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. & Sinivuori, E. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Honkonen, M. 2020. Vauva-lehti lakkaa ilmestymästä syyskuussa. Journalisti. Viitattu 17.8.2022 <https://journalisti.fi/uutiset/2020/06/vauva-lehti-lakkaa-ilmestymst-syyskuussa/>
- af Hällström-Reijonen, C. 2014. Sukupuolineutraali hen. Kielikuulumisia 4/2014. Viitattu 28.4.2023 https://www.kotus.fi/nyt/uutistekstit/uutiskirjeet/kielikuulumisia-uutiskirjeiden_arkisto/4_2014/sukupuolineutraali_hen
- Joki, L. 2013. Trolli, mokoma kiusankappale! Kielikuulumisia, 2013 (6). Viitattu 10.4.2023 https://www.kotus.fi/nyt/uutistekstit/uutiskirjeet/kielikuulumisia-uutiskirjeiden_arkisto/6_2013/trolli_mokoma_kiusankappale%21
- Jokinen, A. 1999. Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino, 37–53
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 2016. Diskurssianalyysi: teoriat, peruskäsitteet ja käytäntö. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 1999. Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino.
- Jones, S. & Myhill, D. 2004. ‘Troublesome boys’ and ‘compliant girls’: gender identify and perceptions of achievement and underachievement. *British Journal of Sociology of Education*, 25:5, 547-561 Viitattu 6.4.2023 <https://doi.org/10.1080/0142569042000252044>
- Juhila, K. 2016. Tutkijan positiot. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.). Diskurssianalyysi – Teoriat, peruskäsitteet ja käytäntö. Tampere: Vastapaino.
- Jämsä, J. 2008. Sateenkaariperheet ja hyvinvointi: käsikirja lasten ja perheiden kanssa työskenteleville. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kalevauva.fi. Viitattu 17.8.2022. <https://www.kalevauva.fi/>
- Kinnunen, M. & Korvajärvi, P. (toim.). 1996. Työelämän sukupuolistavat käytännöt. Tampere: Vastapaino.
- Kohva, E., Holopainen, E., Huopio, H., Keskinen, P., Ojaniemi, M., Taskinen, S., Toppari, J., Raivio, T. & Miettinen, P. J. 2021. Sukupuolen kehityksen biologia ja genetiikka. *Duodecim*, 137(21): 2279–86 Viitattu 26.10.2022 <http://hdl.handle.net/10138/351183>
- Komonen, A. 2020. Biologinen sukupuoli. *Tieteessä Tapahtuu*, 38(1), 47–50 Viitattu 29.8.2022 <https://journal.fi/tt/article/view/89802>

- Kosonen, M., Laaksonen, S.-M., Rydenfelt, H. & Terkamo-Moisio, A. 2018. Sosiaalinen media ja tutkijan etiikka. *Media & Viestintä*, 41(1), 117–124. Viitattu 17.8.2022
<https://doi.org/10.23983/mv.69924>
- Laaksonen, S.-M. & Matikainen, J. 2013. Tutkimuskohteena vuorovaikutus ja keskustelu verkossa. Teoksessa S.-M. Laaksonen, J. Matikainen & M. Tikka (toim.) *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino: 177–199
- Lahelma, E. 1992. Sukupuolten eriytyminen peruskoulun opetussuunnitelmassa. *Tutkimuksia / Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitos: No. 132*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta 1329/2014
- Laki sukupuolen vahvistamisesta 3.3.2023/295
- Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta 28.6.2002/563
- Laukkanen, A., Miettinen, S., Elonheimo, A.-M., Ojala, H. & Saresma, T. (toim.) 2018. *Feministisen pedagogiikan ABC – Opas ohjaajille ja opettajille*. Vastapaino.
- Legewie, J. & DiPrete, T., A. 2012. School context and the gender gap in educational achievement. *American Sociological Review* 77(3), 463–485. Viitattu 28.4.2023
<https://doi.org/10.1177/0003122412440802>
- Merisuo-Storm, T. & Soininen, M. 2013. Esi- ja alkuopetusikäisten poikine itsetunto, lukemisasenteet, lukemisminä ja lukemisen taidot. Teoksessa S. Mahlamäki-Kultanen, T. Hämäläinen, P. Pohjonen & K. Nyssölä (toim.). *Maailman osaavin kansa 2020: Koulutuspolitiikan keinot, mahdollisuudet ja päämäärät: koulutustutkimusfoorumien julkaisu*. Opetushallitus. Tampere: Suomen Yliopistopaino, 82–97
- Miller Buchanan, C., Eccles, J. S. & Becker, J. B. 1992. Are adolescents the victims of raging hormones: Evidence for activational effects of hormones on moods and behavior at adolescence. *Psychological Bulletin*, 111(1), 62–107 Viitattu 14.4.2023
<https://doi.org/10.1037/0033-2909.111.1.62>
- Mäkelä, M.-L. 2019. Tyttöjen tulevaisuus: Sukupuoli, etninen erilaisuus ja koulutusvaihtoehdot. Teoksessa M. Jahnukainen, M. Kalalahti & J. Kivirauma (toim.). *Oma paikka haussa: maahanmuuttotoustaustaiset nuoret ja koulutus*. Helsinki: Gaudeamus, 254–287.
Viitattu 28.4.2023 <http://hdl.handle.net/10138/316039>
- Nuoranne, O. 2012. Hen on heistä kaikkein kaunein. *Kielikello* 3/2012. Viitattu 28.4.2023
<https://www.kielikello.fi/-/hen-on-heista-kaikkein-kaunein>
- Opetushallitus. 2016. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2014:96.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2009. *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.

- Pitsoane, E. M. & Gasa, V. G. 2018, The role of father-son relationship in behavioural and emotional development of adolescent boys. *Gender & Behaviour* 16: 10748-10757. Viitattu 17.4.2023 <https://hdl.handle.net/10520/EJC-fcc6ca2da>
- Pynnönen, A. 2013. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. University of Jyväskylä. Viitattu 3.11.2022 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5471-0>
- Rossi, L.-M. 2010. Sukupuoli ja seksuaalisuus, eroista eroihin. Teoksessa T. Saresma, L.-M. Rossi, T. Juvonen (toim.). *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino
- Rudolph, K. D. & Dodson, J. F. 2022. Gender differences in friendship values: Intensification at adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 42(4), 586-607. Viitattu 25.4.2022 <https://doi.org/10.1177/02724316211051948>
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2009. Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV – Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 18.4.2023 <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2012112210007>
- Seta 2023a. Muunsukupuolisuus. Viitattu 30.3.2023. <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sukupuolen-moninaisuus/muunsukupuolisuus/>
- Seta 2023b. Sateenkaarisanasto. Viitattu 4.4.202 <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/>
- Seta. 2018. Kolmas juridinen sukupuoli tarvitaan. Viitattu: 20.9.2022. <https://seta.fi/2018/07/10/kolmas-juridinen-sukupuoli-tarvitaan/>
- Solbes-Canales, I., Valvere-Montesino, S. & Herranz-Hernández, P. 2020. Socialization of gender stereotypes related to attributes and professions among young Spanish school-aged children. *Frontiers in psychology*, 11, 609. Viitattu 30.8.2022 <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00609>
- Suhonen, S. 2018. Normikriittisyyden ongelmallisuudesta. Teoksessa A. Laukkanen, S. Miettinen, A-M Elonheimo, H. Ojala, & T. Saresma (toim.) *Feministisen pedagogiikan ABC – Opas ohjaajille ja opettajille*. Tampere: Vastapaino. 57–61.
- Sundell, S. & Forsblom-Sinisalo, P. 2012. Haasta normit – laajenna lapsen mahdollisuuksia. Teoksessa O. Ylitapio-Mäntylä. (toim.) *Villit ja kiltit. Tasa-arvoista kasvatusta tytöille ja pojille*. Jyväskylä: PS-kustannus, 125–139
- Suomen perustuslaki 11.6.1999/731
- Suoninen, E. 1999. Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 17–36.
- Säve-Söderbergh, J. 2019. Gender gaps in salary negotiations: Salary request and starting salaries in the field. *Journal of Economic Behavior & Organization* 161, 35-51. Viitattu 1.5.2023 <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2019.01.019>

- Tainio, L., Palmu, T. & Ikävalko, E. 2010. Opettaja, oppilas ja koulun sukupuolistunut arki. Teoksessa M. Suortamo, L. Tainio, E. Ikävalko, T. Palmu & S. Tani (toim.) *Sukupuoli ja tasa-arvo koulussa*. Jyväskylä: PS-kustannus, 13–22.
- Taylor, S. 2013. *What is discourse analysis? 'What is?'* Research Methods Series. London: Bloomsbury Academic. Viitattu 19.9.2022 https://doi.org/10.1007/978-1-4614-5583-7_80
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023. *Ammattialojen sukupuolen mukainen segregatio*. Viitattu 9.3.2022 <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/tyo-ja-toimeentulo/ammattialojen-sukupuolen-mukainen-segregatio>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022. *Tasa-arvosanasto*. Viitattu 9.3.2022 <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/tasa-arvosanasto>
- Teräs, T. 2012. Kasvattajan puhe sukupuolittavana käytäntönä. Teoksessa O. Ylitapio-Mäntylä (toim.) *Villit ja kiltit. Tasa-arvoista kasvatusta tytöille ja pojille*. Jyväskylä: PS-kustannus, 103–121
- Teräsaho, M. & Keski-Petäjä, M. 2017. Nuorten toiveammatit sukupuolen mukaan eriytyneitä. Teoksessa S. Myllyniemi (toim.) *Katse tulevaisuudessa. Nuorisobarometri 2016*. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Grano Oy. Viitattu 13.4.2022 <https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2016/>
- Tiene, D. 2000. Online discussions: A survey of advantages and disadvantages compared to face-to-face discussion. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia* 9(4). 382–383
Viitattu 28.4.2023
https://www.researchgate.net/publication/262273738_Online_discussions_A_survey_of_advantages_and_disadvantages_compared_to_face-to-face_discussions
- Tieteen termipankki 2021. *Biologinen sukupuoli*. Viitattu 19.9.2022 https://tieteentermipankki.fi/wiki/Ihmistieteet:biologinen_sukupuoli
- Tilastokeskus 2023a. *Sukupuolten tasa-arvo*. Viitattu 3.4.2023 <https://www.stat.fi/tup/tasaarvo/index.html>
- Tilastokeskus 2023b. *Ajankäyttö. Naisten ja miesten kokonaistyöaika ensimmäistä kertaa samalla tasolla 2020–2021*. Viitattu 3.4.2023 <https://stat.fi/julkaisu/cku2d1we88fu70b506ua4x5tp>
- Tolonen, T. 2001. *Nuorten kulttuurit koulussa: Ääni, tila ja sukupuolten arkiset järjestykset*. Helsinki: Gaudeamus. Väitöskirja. Viitattu 18.8.2022 <http://hdl.handle.net/10138/12382>
- Tumanishvili, G. 2016. Universal system of sex/gender registration. *Journal of Law*. 2. 139-144
Viitattu 8.10.2022 <https://jlaw.tsu.ge/index.php/JLaw/article/view/1867>

- Uthman, O. A., Lawoko, S. & Moradi, T. 2009. Factors associated with attitudes towards intimate partner violence against women: a comparative analysis of 17 sub-Saharan countries. *BMC International Health and Human Rights* 9, 14. <https://doi.org/10.1186/1472-698X-9-14>
- Vaahensalo, E. 2017. Kaikenkattavista portaaleista anarkistiseen sananvapauteen: Suomalaisten verkkokeskusteluforumien vuosikymmenet. *Tekniikan Waiheita*, 35(2), 34–55. Viitattu 28.4.2023 <https://journal.fi/tekniikanwaiheita/article/view/82324>
- Vaattovaara, V. & Ylitapio-Mäntylä, O. 2021. Eritapainen toimijuus koulutusvalinnoissa ja työelämässä. *Aikuiskasvatus*, 41(4), 306–318. <https://doi.org/10.33336/aik.112752>
- Valtakunnallinen sosiaali- ja terveystieteiden neuvottelukunta ETENE, 2016. Kannanotto intersukupuolisten lasten hoidosta. Viitattu 11.8.2022 <https://etene.fi/lausunnot-ja-kannanotot-2016>
- Vilka, H. 2010. Sukupuolen ja seksuaalisuuden kohtaaminen Jyväskylä: PS-kustannus. Viitattu 17.8.2022 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1533-7>
- Wilkinson, D. & Thelwall, M. 2011. Researching personal information on the public web: Methods and ethics. *Social Science Computer Review* 29(4), 387-401 Viitattu 19.10.2022 <https://doi.org/10.1177/0894439310378979>
- Wood, W. & Eagly, A.H. 2012. Biosocial construction of sex differences and similarities in behavior. *Advances in Experimental Social Psychology*, 46, 55-123. Viitattu 5.4.2023 <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-394281-4.00002-7>
- Yhdysvaltain ulkoministeriö 2022. X gender marker available on U.S. passports starting April 11. Viitattu 20.9.2022 <https://www.state.gov/x-gender-marker-available-on-u-s-passports-starting-april-11/>
- Yle 2019. Mies, nainen ja moninainen – Saksa hyväksyy intersukupuolisille kolmannen sukupuolen. Viitattu: 20.9.2022 <https://yle.fi/uutiset/3-10577794>
- Ylitapio-Mäntylä, O. 2012a. Leikillä ja toiminnalla ei ole sukupuolta. Teoksessa O. Ylitapio-Mäntylä (toim.) *Villit ja kiltit. Tasa-arvoista kasvatusta tytöille ja pojille*. Jyväskylä: PS-kustannus, 71–90.
- Ylitapio-Mäntylä, O. 2012b. Sukupuolittuneet käytännöt varhaiskasvatuksessa. Teoksessa O. Ylitapio-Mäntylä (toim.) *Villit ja kiltit. Tasa-arvoista kasvatusta tytöille ja pojille*. Jyväskylä: PS-kustannus, 55–68.